
‘MET EENIGE VADERLIJKE TUCHT’

DE BESTRAFFING VAN MENSEN IN SLAVERNIJ IN ‘HET WEKELIJSCH RAPPORT
DER AFGESTRAFTE SLAVEN OP HET PIKET DER JUSTITIE’

BACHELORSCRIPTIE GESCHIEDENIS 2017-2018

NAAM STUDENT: ROELINDE BOSCH VAN SUCHTELEN, S4498232

NAAM BEGELEIDER: C.W. VAN GALEN

Duiding van de titelpagina: De zin 'met eenige vaderlijke tucht' wordt gebruikt in de gouvernementsbladen om te omschrijven hoe een eigenaar met zijn of haar tot slaaf gemaakte personen mocht omgaan. De afbeelding toont het Hof van Justitie in Paramaribo ca. 1830. Hiernaast lag het Piket van Justitie. De meeste personen die op het Piket werden gestraft hebben nooit een proces gekregen in dit gebouw.

Bron: Harvard Law Library (HLL), Gouvernementsbladen van de Kolonie Suriname 1816-1855, Algemeene Bepalingen, 1828, nr.3, art. 117, 73; afbeelding afkomstig van: Bibliotheca Surinamica, 'Surinaemen ontmaskerd. Jan Willem de Man (1776)', <https://bukubooks.wordpress.com/2015/10/17/deman/> (geraadpleegd op 14-03-2018).

HOOFDSTUK 1 – INLEIDING	5
Begripsbepaling	5
Status Quaestionis - Kaders van geweld	6
HOOFDSTUK 2 METHODOLOGIE – ALONG THE GRAIN AND AGAINST THE GRAIN	11
De methode voor het ‘Wekelijksch Rapport der Afgestrafte Slaven op het Piket der Justitie’	13
HOOFDSTUK 3 – EEN COMPLEXE SAMENLEVING	15
Het koloniale bestuur van Suriname	15
Mensen in slavernij en hun eigenaren	17
Vrije witte vrouwen en tot slaaf gemaakte zwarte vrouwen	18
Conclusie van dit hoofdstuk	19
HOOFDSTUK 4 OVER DE BRON	20
Wat is de bron?	20
Waarom werd de bron opgestuurd?	22
Conclusie van dit hoofdstuk	23
HOOFDSTUK 5 ANALYSE VAN ‘HET WEKELIJSCH RAPPORT DER AFGESTRAFTE SLAVEN OP HET PIKET DER JUSTITIE’	24
Mensen in slavernij in het ‘Wekelijksch Rapport der Afgestrafte Slaven’	24
Biografische gegevens in combinatie met andere bronnen	27
Misdrijven in de database	29
Misdrijven op plantages	31
Misdrijven bij particuliere eigenaren	32
Bestraffingen	34
Tamarindeslagen	34
Bestrafing door plantages en particuliere eigenaren	35
Plantage-eigenaren en diens vertegenwoordigers	37
Conclusie van dit hoofdstuk	38
CONCLUSIE	40
BIBLIOGRAFIE	42

HOOFDSTUK 1 – INLEIDING

Wie de geschiedenis van koloniaal Suriname en Nederland wilt begrijpen, dient de geschiedenis van slavernij te begrijpen. Want de geschiedenis van Suriname en Nederland zijn hierdoor onlosmakelijk met elkaar verbonden. Er zijn genoeg historische bronnen die meer duidelijkheid kunnen bieden over het slavernijverleden. Maar een groot hiervan liggen ver weggestopt in archieven en zijn nog niet (her)ontdekt. Dit was ook het geval met het ‘Wekelijksch Rapport der Afgestrafte Slaven op het Piket der Justitie’.¹

Toen ik in juni 2017 contact zocht met dr. Coen van Galen om een scriptieonderwerp over slavernij te bespreken, werd ik door hem gewezen op deze de strafregister. Ik was direct geïntrigeerd. Er was niet eerder uitgebreid onderzoek naar gedaan en mijn scriptie zou daarmee een uniek stukje aan de geschiedenis van slavernij kunnen bijdragen. In combinatie met een reeds geplande vakantie naar Suriname zou dit ook onderzoek goed uitkomen. Dit pakte niet uit zoals gepland, en ik moest mij beperken tot het Nationaal Archief in Nederland. Een onderzoek naar de strafregisters is er desalniettemin gekomen.

Dit historische bronnenonderzoek zet de fundering neer over de betekenis van het strafregister in de Surinaamse slavenmaatschappij, in het midden van de negentiende eeuw. In vijf hoofdstukken wordt de bron geduid, geanalyseerd en het in een historisch en theoretisch kader geplaatst. Vanwege de beperkte omvang van dit onderzoek, gecombineerd met de grote hoeveelheid informatie die de bron geeft, zullen er bepaalde onderwerpen in mindere mate zijn behandeld. Dit laat wel ruimte om daar in de toekomst op voort te bouwen.

BEGRIPSBEPALING

Onderzoek naar slavernij ligt altijd gevoelig. Het gaat hier namelijk om miljoenen mensen die tegen hun wil in zijn verhandeld, om aan de andere kant van de wereld onder erbarmelijke omstandigheden te werken. Vaak tot de dood toe. De terminologie die toen der tijd voor deze personen werd gebruikt, was gekoppeld aan hun marginale status in de samenleving.

Omdat deze oude termen als uitermate kwetsend kunnen worden beschouwd, is er in dit onderzoek de keuze gemaakt om begrippen zo neutraal mogelijk gehouden. Dit is van toepassing als er wordt gesproken van mensen in slavernij, zowel als bij vrije personen. Met neutrale termen wordt bedoeld

¹ In het verloop van het werkstuk worden ook de volgende termen gebruikt om ‘Het Wekelijksch Rapport’ aan te duiden: ‘de strafregisters’, ‘de rapporten’ en ‘de bron’.

dat er niet wordt gesproken van 'slaven' maar van 'tot slaaf gemaakte personen' en 'mensen in slavernij'. De term 'blank' wordt niet gebruikt, omdat het een connotatie heeft met het koloniale verleden en de vermeende superioriteit van 'blanke Europeanen'.

Het is vanzelfsprekend dat termen zoals 'neger' of 'zwarten' niet in dit onderzoek worden gebruikt. Echter is het niet de bedoeling om citaten uit het verleden aan te passen, dat zou namelijk hun historische waarde aantasten. Een term zoals hierboven zal daarom nog wel voorkomen, maar enkel tussen aanhalingstekens en met een bronvermelding.

Daarnaast wordt er in dit werkstuk vaak gesproken van 'slavenmaatschappij' en 'plantage-economie'. Dit zijn begrippen die terugslaan op de economische en maatschappelijke situatie van Suriname in de negentiende eeuw. Namelijk een economie en maatschappij, die volledig waren gebaseerd en afhankelijk waren van het gedwongen werk van mensen in slavernij. Zonder deze markt was de economie van Suriname nog voor de afschaffing van de slavernij in 1863 ingestort.²

STATUS QUAESTIONIS - KADERS VAN GEWELD

Hieronder is aandacht besteed aan kaders van fysiek en psychisch geweld, als machtsmiddel over mensen in slavernij. Er zijn verschillende auteurs behandeld, die deze theorieën aandragen en er zelf binnen werken. De theorieën van fysiek en psychisch geweld staan voor een deel los van elkaar, maar lopen ook in elkaar over en vullen elkaar aan.

Koloniale macht over mensen in slavernij kwam voort uit aparte wetten en regels, die werden opgesteld door het bestuur in het Europese moederland voor de koloniën. Volgens historica Lauren Benton gold het Romeins recht uit West-Europa niet in de koloniën. Hiermee creëert zij een kader van legale pluraliteit, waarin Europeanen anders werden behandeld dan de inheemse bevolking van een gebied of mensen in slavernij. Benton benadrukt dat 'othering', de positie van een groep te bepalen door te zeggen wat deze niet is, hier een middel voor was. Het was voor het voortbestaan van het koloniale rijk van belang, om de legale status van inheemse bevolkingsgroepen en mensen in slavernij te definiëren en te handhaven, uit angst voor het verliezen van de macht.³

² Buddingh, *De Geschiedenis van Suriname* (Amsterdam 2017), 81

³ Benton, L., *Law and Colonial Cultures, legal regimes in World History 1400-1900*, (Cambridge 2002), 33.

Amerikaans historica Natalie Zemon Davis werkt binnen het kader van de legale pluraliteit van Benton, en bekijkt de bestraffing van mensen in slavernij in achttiende-eeuws Suriname.⁴ Volgens Zemon Davis gebruikten eigenaren en de koloniale overheid fysiek en psychisch geweld om mensen in slavernij te handhaven. Zo werd de 'Spaanse Bok' nog tot 1828 op plantages toegestaan.⁵ Voor Davis is deze straf het bewijs om eigenaren van mensen in slavernij, tot de wreedste van de westerse koloniën te rekenen. Haar onderzoek beslaat de achttiende eeuw tot aan het begin van de negentiende eeuw. Ze bekijkt hierdoor niet het complete proces en gebruik van geweld in handhaving tot aan de emancipatie toe.⁶

Surinaams-Nederlands historicus J.P. Siwpersad kijkt in de periode 1833 tot 1863 naar het politieke proces dat tot de afschaffing van de Nederlandse slavernij leidde. Het ging hier om een geleidelijk proces dat vanaf 1828 inzette met de lotsverbeteringspolitiek van commissaris-generaal Johannes van den Bosch.⁷ Maar, volgens Siwpersad ging dit maar tot een zekere hoogte. Hoewel er veel verbeterde op papier, leefden mensen in slavernij in de praktijk nog in dezelfde omstandigheden als voor 1828. Siwpersad was daarnaast van mening dat machtslegitimatie door middel van geweld, nog steeds een belangrijke rol speelde in de streng-hiërarchische samenleving van Suriname. De lotsverbeteringspolitiek kwam daardoor niet volledig uit de verf.⁸

Historicus Alex Van Stipriaan volgt op Siwpersad en laat de economische en sociale kanten van het verhaal zien. In zijn dissertatie uit 1993 licht hij vrijwel alle aspecten van de plantage-economie toe. Over het jaar 1828 verschilt Van Stipriaan van mening met Siwpersad: hij spreekt eerder van een omslagpunt dan een geleidelijke verandering, als het gaat om de lotsverbeteringspolitiek. Hiervoor wijst hij ook naar 1828 als kanteljaar.⁹ Verder was er volgens hem een overgang van fysiek geweld

⁴ Zemon Davis, N., 'Judges, Masters, Diviners: Slaves' Experience of Criminal Justice in Colonial Suriname', *Law and History Review*, 29:4 (2011) 925-984, aldaar 929.

⁵ Spaanse bok werd ook wel Tamarinderoede genoemd. Het was een straf waarbij het slachtoffer aan een rechtopstaande stok werd vastgebonden om de huid strak te trekken. Vervolgens werd er met een bos twijgen net zolang op de billen geslagen tot er geen huid meer over was; DBNL, Hoëvell, W.R., van, *Slaven en vrijen onder de Nederlandsche wet*, (1854), 96.

⁶ Zemon Davis, 'Judges, Masters Diviners', 942.

⁷ Johannes van den Bosch van 1827 tot 1828 commissaris-generaal van de West-Indische Bezittingen voor Nederland. In 1828 paste hij een groot deel van de Surinaamse wetgeving aan wat betreft de behandeling van mensen in slavernij: Parlement.com – Johannes van den Bosch, https://www.parlement.com/id/vg09llsmwiwb/j_graaf_van_den_bosch (geraadpleegd op 15-01-2018).

⁸ Siwpersad, J.P., *De Nederlandse Regering en de Afschaffing van de Surinaamse Slavernij (1833-1863)*, (Groningen 1979), 97-98.

⁹ Van Stipriaan, *Surinaams Contrast, roofofbouw en overleven in een Caraïbische Plantagekolonie, 1750-1863* (Amsterdam 1993) 391-392.

naar psychisch geweld, om mensen in slavernij te handhaven. De angst voor de getalsmatige overmacht van de tot slaaf gemaakte bevolking verdween daarom niet. Van Stipriaan concludeert: 'de ijzeren vuist' waarmee mensen in slavernij werden gehandhaafd slechts werd gehandschoend en nooit volledig verdween.¹⁰

Hoewel Siwpersad en Van Stipriaan verschillen van mening over het gebruik van geweld en de toepassing van lotsverbeteringspolitiek, zetten zij zich beiden af tegen Leids historicus Piet Emmer. Emmer vindt dat de extreme wreedheid bij plantage-eigenaren, waar de bovengenoemde historici vanuit gaan, te ver gegrepen is. Dit komt volgens hem door de overdreven verhalen, zoals die van John Gabriel Stedman.¹¹

Econoom en Surinamist Hans Buddingh sluit zich bij dit argument van Emmer aan. Hij stelt eveneens dat het verhaal van Stedman sterk is aangedikt, in het belang van de anti-slavernijbeweging in Engeland. Echter zijn volgens Buddingh meer bronnen die bewijzen dat Surinaamse tot slaaf gemaakte mensen wredeheden te verduren kregen. Deze doet hij niet zomaar van de hand.¹² Emmer beargumenteert daarentegen dat niet alleen Nederlanders plantages in Suriname hadden maar, dat er ook eigenaren uit andere Europese landen afkomstig waren. Verder wijst hij naar Jamaica en Frans-Guyana, waar volgens hem tot slaaf gemaakte mensen evenzeer aan wrede straffen werden blootgesteld.¹³ Beide argumenten zijn mijns inziens niet sluitend om een minder wrede behandeling van mensen in slavernij in koloniaal Suriname te bewijzen.

Beeldvorming kan het beste in het kader van psychisch geweld behandeld worden. Historica Angelië Sens geeft een definitie van 'de ideale slaaf' in de negentiende eeuw: niet-blank, niet-christen, niet-Europees en niet of slechts weinig beschaafd.¹⁴ De definitie is volgens haar een goed voorbeeld van 'othering'. Sens plaatst 'othering' niet in een legaal kader zoals Benton, maar gebruikt het om de afstand te laten zien tussen, enerzijds zwarte mensen in slavernij, anderzijds witte vrije Europeanen.

¹⁰ Van Stipriaan, *Surinaams Contrast*, 396.

¹¹ Stedman was een Schotse Nederlander die in 1772 voor vijf jaar naar Suriname vertrok om leiding te geven aan een patrouille die opstanden van marrons stoppen. Zijn verhalen over deze periode zijn later gepubliceerd in *'The Narrative of a Five Years Expedition against the Revolted Negroes of Surinam'* (1796). Hij geeft gedetailleerde ooggetuigenverslagen van de behandeling en bestraffing van tot slaaf gemaakte mensen op plantages in de achttiende eeuw. Dit boek werd door abolitionisten in Groot Brittannië aangegrepen om het debat over slavernij aan te wakkeren, hoewel Stedman zelf geen abolitionist was; Buddingh, *De Geschiedenis van Suriname*, 499.

¹² Buddingh, H., *De geschiedenis van Suriname*, (Amsterdam, 2017), 97 en 499.

¹³ Emmer, P.C., 'Suiker, Goud en Slaven; de Republiek in West-Afrika en West-Indië 1674-1800', in: *Overzee. Nederlandse koloniale geschiedenis 1590-1975*, (Haarlem 1982), 145-165, aldaar 157.

¹⁴ Sens, A., *'Mensap, heiden, slaaf' Nederlandse visies op de wereld rond 1800*, (Nijmegen 2001), 98.

Daarnaast stelt ze hierbij dat Europeanen deze beeldvorming niet per definitie als iets negatiefs bedoelde, maar dat het zo was ontstaan door de afwezigheid van zwarte mensen in Europa.¹⁵ Dit sluit een negatieve intentie echter niet volledig uit, maar geeft eerder uitleg over de manier waarop beeldvorming in Europa over 'de ander' ontstond.

Patricia Gomes richt zich op de beeldvorming over mensen in slavernij in de jaren veertig van de negentiende eeuw. In deze periode was het 'emancipatiedebat' ook tot Nederland doorgedrongen en gingen politici nadenken over de afschaffing van slavernij. Gomes stelt dat vooroordelen enigszins werden weggenomen door publicaties van abolitionisten, waardoor de situatie van tot slaaf gemaakte mensen minimaal verbeterde na 1828. Daarentegen sluit ze zich niet aan bij Sens dat Europeanen 'het niet zo bedoelde'. Gomes legt nadruk op negatieve beeldvorming als psychische onderdrukking voor het economische belang, wat naar de emancipatie voortduurde.¹⁶

De bovenstaande auteurs spreken zich allemaal uit over het gebruik van psychisch en fysiek geweld naar mensen in slavernij. Zij besteden echter minimale aandacht aan het genderspect, waardoor zij geen volledig overzicht geven. Barbara Bush vult deze lege plek in en doorbreekt daarmee de onzichtbaarheid van vrouwen in slavernij. Ze stelt dat vrouwen in het Caribisch gebied niet zo onzichtbaar waren als dat ze lijken in de geschiedenisboeken. Vrouwen in slavernij hadden een bijzonder marginale positie binnen de patriarchale samenleving, waar racisme en segregatie een hoofdrol hadden. Hierdoor kregen ze waarschijnlijk meer te verduren dan mannen die in slavernij leefden. Toch stelt Bush dat vrouwen op hun eigen manier zich wisten te redden en daarom niet als passief en zwak moeten worden afgedaan.¹⁷

Hilary McD. Beckles sluit zich aan bij Bush en wil vrouwen in slavernij uit de schaduw halen. Ze stelt net als Bush dat vrouwen in slavernij te maken kregen met een driedubbele onderdrukking: racisme, economische onderdrukking en seksisme. Hierdoor zijn de opvattingen van passieve werkster en dominante matriarch te kortzichtig en doet dit vrouwen in slavernij te kort. Vrouwen in slavernij waren, aldus Beckles, actief betrokken bij verzet tegen hun marginale positie. Echter leefden ze in een plantage-systeem waar mannen werden voorgetrokken, en wat dus seksistisch van aard was.¹⁸

¹⁵ Sens, A., *'Mensaap, heiden, slaaf'*, 98-100.

¹⁶ Gomes, P.D., *Over 'natuurgelovigen' en 'onwillige honden' beeldvorming als instrument voor uitbuiting en onderdrukking in Suriname 1842-1862*, (Amsterdam 2003), 3.

¹⁷ Bush, B., *Slave Women in Caribbean Society 1650-1838*, (London 1990), 8.

¹⁸ Beckles, H., McD., 'Taking Liberties: enslaved women and anti-slavery in the Caribbean' in: Midgley, C., *Gender and Imperialism* (New York 1998) 137-157, aldaar 138, 151.

De kaders van fysiek en psychisch geweld, en gender, die door de bovenstaande auteurs worden geschetst, komen samen in de strafregisters. De kaders kunnen een beter inzicht geven van de bron in Suriname in de negentiende eeuw. Dit werpt de vraag op hoe het 'Wekelijksch Rapport der Afgestrafte Slaven op het Piket der Justitie' tussen 1843 en 1845 in de Surinaamse slavenmaatschappij past.

Een antwoord op deze vraag wordt gegeven in de volgende vier hoofdstukken. Ten eerste wordt de theorie belicht hoe de strafregisters als koloniale bron het beste beschouwd en onderzocht kunnen worden. Vervolgens wordt een belangrijk deel van de hoofdvraag behandeld, door in te gaan op drie aspecten van de Surinaamse slavenmaatschappij tussen 1843 en 1845. Ten vierde worden de strafregisters in de context van hun vindplaats geplaatst. Ten vijfde wordt er een analyse gegeven van de bron en de straffen die volgens de bron zijn uitgedeeld. Hiervoor is een database gebouwd die verder wordt toegelicht.

HOOFDSTUK 2 METHODOLOGIE – ALONG THE GRAIN AND AGAINST THE GRAIN

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de betekenis van een koloniaal archief. Daarna wordt bekeken hoe het ‘Wekelijksch Rapport der Afgestrafte Slaven’ in dit kader van koloniale bronnen past en hoe de bron het beste onderzocht kan worden.

Een koloniaal archief heeft een speciale status. Historicus Thomas Richards geeft een definitie: een koloniaal archief is een plaats waarin het gemeenschappelijke imaginaire samenkomt, van alles dat beschreven is. Het is een representatie van een meesterlijk epistemologisch patroon en een brandpunt van heterogene kennis, op het gebied van de metropool en het omliggende koloniale rijk.¹⁹ In deze definitie is de focus op het ingebeelde belangrijk. Een fysiek archief is enkel de eenzijdige stem van wat men wil dat een koloniaal rijk moet zijn, en niet wat het in werkelijkheid is. Hoewel dit voor elk archief zal gelden, lijkt de eenzijdige stem bij een koloniaal archief een grotere rol te spelen door het sterke gebruik van ‘othering’ en het opbouwen van een hiërarchie van bevolkingsgroepen door de kolonisten.

Historica en antropologe Ann Laura Stoler omschrijft koloniale bronnen en ook de archieven zelf als een artefact van bureaucratie. Voor het koloniale bestuur is het een bevestiging van hun bewind. Volgens Stoler zijn dit soort bronnen dan ook niet dood, maar levend. Ze worden telkens opnieuw gebruikt om de status van nieuwe documenten en de structuur van het bestuur te bevestigen. Koloniale bronnen waren als het ware constant in verandering, omdat het imperialisme veranderde. Hiermee zijn ze dus niet vast te pinnen op een bepaalde tijd, maar is de bron eerder een essentie van het imperialisme.²⁰

Over die essentie spreekt Stoler ook als ze het heeft over ‘othering’. De bronnen worden dan gebruikt ter bevestiging van ‘othering’ binnen het koloniale rijk. De koloniale bronnen zijn dan een bevestiging van de onzekerheid en twijfel, hoe heersers hun regels laten corresponderen met het idee en de verandering van het imperialisme. De bron correspondeert dus niet met de werkelijkheid, maar met het idee van het imperialisme en hoe de werkelijkheid er volgens een koloniaal bewind eruit zou

¹⁹ Richards, T., *The Imperial Archive; Knowledge and the Fantasy of Empire* (London 1993), 11.

²⁰ Stoler, L. A., *Along the Archival Grain: Epistemic Anxieties and Colonial Common Sense* (Princeton 2009), 3.

moeten zien. Het zijn volgens haar dan ook non-gebeurtenissen, die wel hebben plaatsgevonden maar in de bron zijn vervormd tot wat wenselijk is voor de imperiale macht.²¹

Hoogleraar archivistiek en informatiewetenschappen Jeanette Bastian beaamt de definitie en uitleg van Stoler en brengt verschillende methoden voor het bekijken van koloniale bronnen en archieven samen. Bastian geeft met haar artikel gereedschappen, om verhalen van gemarginaliseerde groepen in archieven naar voren te brengen. Dit doet ze onder andere met 'subaltern studies', of postkolonialisme, waarin het belichten van gemarginaliseerde groepen door koloniale archieven centraal staat. Een methode die hierbij veelvuldig gebruikt wordt is 'reading against the grain': gemarginaliseerde groepen naar voren halen door tussen de regels door te lezen.²²

Stoler staat meer achter de methode van 'reading with the grain', waarmee de bron en het archief in de koloniale context wordt geplaatst. Ze wil hierbij nadruk leggen op de omstandigheden en productie van de bron binnen de context van hun instituties, in plaats van het verhaal dat op de achtergrond in de bron naar voren komt. Bastian combineert beide methoden in een conclusie waarin context, inhoud en structuur van een koloniale bron onlosmakelijk aan elkaar verbonden zijn. Ze dienen zo als leidraad in het koloniale archief.²³

Een voorbeeld van het drieluik 'context', 'inhoud' en 'structuur', geeft Bastian in de vorm een vrachtilijst van een slavenschip. Een dergelijke lijst staat in nauw contact met de inhoud, de tot slaaf gemaakte personen, die op de lijst staan. Zonder hen zou er geen vrachtilijst nodig zijn geweest. Ook hebben structuur en context van de bron invloed op de inhoud, en kunnen deze niet losgekoppeld worden van het ontstaan en de intentie van de bron. Echter representeert de officiële maker niet de gehele context. De bron is namelijk onderdeel van een groter geheel, maar de maker is slechts onderdeel van het bureaucratische proces om te beschrijven wat zich voordoet. Een beschrijving in een koloniale bron geeft daarom een eenzijdig verhaal.²⁴

Het 'Wekelijksch Rapport der Afgestrafte Slaven' kan aan de hand van deze theorie worden getypeerd als een koloniale bron, afkomstig uit een koloniaal archief, opgesteld door de Europese overheersers van een overzees gebied. Richards, Stoler en Bastian vinden hierin aansluiting met elkaar. Volgens hen draait het om het belang van inhoud, structuur en context in het koloniale archief, en de gemeenschap

²¹ Stoler, *Along the Archival Grain*, 4.

²² Bastian, 'Reading Colonial Records through an Archival Lens: the Provenance of Place, Space and Creation', in: *Archival Science*, 6:4 (2006) 267-284, aldaar 270, 276-277.

²³ Bastian, 'Reading Colonial Records', 275.

²⁴ Bastian, 'Reading Colonial Records', 283.

daaromheen.²⁵ Door de methoden van Bastian en Stoler toe te passen op de bron, zal worden gekeken hoe het rapport aansluit op het gebruik van fysiek en psychisch geweld voor de handhaving van personen in slavernij.

DE METHODE VOOR HET 'WEKELIJSCH RAPPORT DER AFGESTRAFTE SLAVEN OP HET PIKET DER JUSTITIE'

Er is weinig bekend over 'Het Wekelijksch Rapport der Afgestrafte Slaven op het Piket der Justitie'. De bron is voor een deel, vanaf het jaar 1843 tot aan 1845, te vinden in het Nationale Archief in Den Haag, in het archief van de gouverneur-generaal. Latere strafregisters liggen waarschijnlijk in het Nationaal Archief Suriname (NAS), te Paramaribo. Het is alleen niet bekend of de strafregisters ook daarin te vinden zijn. Zelf heb ik er in het NAS naar gezocht, zonder resultaat. De voornaamste reden hiervoor, was dat het archief van de gouverneur van Suriname vanaf 1846 zich bevindt in vijf kilometer ongeïnteriseerd archief.²⁶ Het NAS wist daarom niet waar het 'Wekelijksch Rapport' zich precies zou kunnen bevinden en gericht onderzoek werd daardoor onmogelijk. Het onderzoek heeft zich daarom beperkt tot de bronnen die in de ingestuurde stukken van de gouverneur-generaal zijn te vinden, in het Nationaal Archief in Den Haag (NA).

Omdat de strafregisters tussen januari 1843 en december 1845 wekelijks zijn opgestuurd naar de gouverneur-generaal, is er te veel bronmateriaal om alles dit onderzoek te analyseren. Er is daarom besloten om per kwartaal een maand te transcriberen. Dit zijn de maanden maart, juni, september en december over een periode van drie jaar. De transcriptie van deze maanden heeft geleid tot een database met 537 unieke zaken. Om de dataset vollediger te maken, zijn er ook kolommen met het geslacht van zowel de eigenaar als de persoon in slavernij toegevoegd.

In de database wordt aan de hand van Bastian en Stoler gekeken aan wie en door wie de straffen werden opgelegd, waarvoor de straffen werden gegeven, hoe zwaar de straffen waren, of er een verschil was tussen mannen en vrouwen en of er een verschil was in verschillende groepen eigenaren. Met deze statistische gegevens wordt uiteindelijk een conclusie getrokken, over de behandeling van de tot slaaf gemaakte mensen in de bron. Dit wordt vervolgens in het kader van de vooraf besproken literatuur, over de Surinaamse slavenmaatschappij geplaatst.

²⁵Bastian, 'Reading Colonial Records', 282.

²⁶ Archieven worden vaak uitgedrukt in meters en kilometers. In een meter passen ongeveer vierduizend pagina's of acht archiefdozen. Het archief in het NAS zou dan ongeveer veertigduizend ongeïnteriseerde archiefdozen hebben, of twintig miljoen pagina's.

Wekelijksche Rapport der Afgestrafte Slaven op het Piket der Justitie van den 9 tot en met den 14 december 1844					
doorlopende nummer de afge- strafte Slaven	De naam des afgestrafte	Naam van den Straf	Inzamenen Quartaal	Naam van den Straf	Naam van den Straf
645	9 afgestrafte	Alfons	30	De Straf	De Straf
646		Alfonso	30	De Straf	De Straf
647	10	Alfonso	33	De Straf	De Straf
648		Alfonso	30	De Straf	De Straf
649	12	Alfonso	30	De Straf	De Straf
650		Alfonso	30	De Straf	De Straf
651	13	Alfonso	35	De Straf	De Straf
652		Alfonso	30	De Straf	De Straf
653		Alfonso	30	De Straf	De Straf

Afbeelding 1: voorbeeld van de strafregisters die zijn gebruikt voor dit onderzoek. Gouverneur-Generaal West Indische Bezittingen, Nationaal Archief, 'Wekelijksche Rapport der Afgestrafte Slaven op het Piket der Justitie van den 9 tot en met den 14 december 1844', inv. nr. 1.05.08.01_300, scan 0869.

HOOFDSTUK 3 – EEN COMPLEXE SAMENLEVING

In dit hoofdstuk wordt een belangrijk deel van de hoofdvraag behandeld. Hoe ziet de Surinaamse slavenmaatschappij er in tussen 1843 en 1845 uit? Dit wordt gedaan aan de hand van drie aspecten. Ten eerste het koloniale bestuur en de wetgeving rondom slavernij. Ten tweede de relatie tussen mensen in slavernij en eigenaren. Ten derde de positie van vrije vrouwen en zwarte vrouwen in Suriname. Deze drie onderwerpen worden uitgediept in dienst van de strafregisters. Daarom is dit geen compleet beeld van de Surinaamse slavenmaatschappij. Hiervoor verwijs ik graag naar het zeer informatieve en uiterst toegankelijke boek van Hans Buddingh. Voor het genderaspect verwijs ik naar het werk van Barbara Bush.²⁷

HET KOLONIALE BESTUUR VAN SURINAME

Twee gouverneur-generaals van de West-Indische bezittingen worden hier uitgelicht, omdat zij veel betekend hebben op het gebied van wetgeving over slavernij in Suriname, te weten Johannes van den Bosch (1828-1832) en Burchard Joan Elias (1842-1845). Tussen 1832 en 1842 waren er twee andere gouverneur-generaals, en een interim gouverneur-generaal, maar zij zijn voor dit hoofdstuk niet relevant en worden daarom niet behandeld.²⁸

Direct na zijn aantreden voerde gouverneur-generaal Van den Bosch in 1828 nieuwe regels in, omtrent de behandeling van mensen in slavernij in Suriname. Dit is het begin van de lotsverbeteringspolitiek. Tot slaaf gemaakte personen werden niet langer als roerende zaken beschouwd, maar als onmondige personen. Ter vergelijking, tegenwoordig zijn minderjarige personen onmondig voor de wet.²⁹ Om deze vergelijking voort te zetten mochten eigenaren van hun tot slaaf gemaakte mensen, hen terechtstellen met ‘enige vaderlijke tucht’. De huishoudelijke jurisdictie stond nog steeds centraal bij de handhaving van de bevolking in slavernij, al werd de straf op het Piket van Justitie tegen betaling

²⁷ Buddingh, H., *De Geschiedenis van Suriname*, (Amsterdam 2017); Bush, B., *Slave Women in Caribbean Society 1650-1838*, (Londen 1990).

²⁸ Baron E.L. van Heeckeren was van 1832 tot 1838 gouverneur-generaal van de West-Indische bezittingen. Ph. de Kanter was interim gouverneur-generaal in 1838, maar werd niet benoemd tot gouverneur-generaal. Dit werd J.C. Rijk, die tussen 1839 en 1842 gouverneur generaal was, tot Elias het stokje overnam; Siwpersad, *De Nederlandse Regering*, XXI.

²⁹ Art. 233 en 234, Boek 1 BW.

uitgevoerd onder controle van het bestuur.³⁰ Een persoon in slavernij was dus nog steeds privébezit, maar de overheid bemoeide zich met de handhaving.

Vanaf 1828 nam de roep om 'slavenreglementen' en emancipatie in te voeren toe. Het koloniale bestuur van Suriname was er echter van overtuigd dat emancipatie, de plantage-economie geen goed zou doen. Zij werkten daarom niet mee aan 'slavenreglementen', uit vrees dat de economie zou instorten, zoals in Brits-Guyana was gebeurd. Het economische argument was nog decennia leidend voor het vooruitschuiven van de emancipatie.³¹

Elias werd in 1842 gouverneur-generaal van Suriname. Hij werd aangesteld door de minister van Koloniën J.C. Baud, om 'orde op zaken te stellen' in de kolonie.³² Dit was nodig omdat er weinig terecht kwam van de toepassing van regels, betreffende de behandeling van mensen in slavernij. Leden van het gemengde gerechtshof, dat sinds 1818 in Suriname zetelde om illegale slavenhandel tegen te gaan, klaagden bij Elias over de behandeling van mensen in slavernij door hun eigenaren. Elias ging daarop wetten strenger handhaven en wilde eigenaren vervolgen voor de toepassing buitensporig geweld, bij hun tot slaaf gemaakte personen.³³ Helaas voor Elias ging dit niet zonder slag of stoot.

De moeilijkheden van Elias worden goed geïllustreerd in de zaak van G.L. Röpperhoff. Röpperhoff was lid van de Koloniale Raad en werkzaam als administrateur van vijf plantages.³⁴ Op een van deze plantages had hij een oudere man gestraft, door hem vast te laten binden op een kanon en hem Spaanse Bok te geven. Elias zette Röpperhoff hierop uit de Koloniale Raad en sleepte hem voor de rechter. De rechtbank seponeerde de zaak en Röpperhoff werd uiteindelijk niet vervolgd. Elias verloor door dit incident het kleine beetje populariteit dat hij nog had. Tot aan het einde van zijn ambtstermijn ondervond hij veel weerstand bij het uitoefenen van zijn functie.³⁵

³⁰ Harvard Law Library (HLL), Gouvernementsbladen van de Kolonie Suriname 1816-1855, Algemeene Bepalingen, 1828, nr.3, art. 117, 73.

³¹ Siwpersad, *De Nederlandse regering*, 27; Buddingh, *De geschiedenis van Suriname*, 62.

³² Siwpersad, *De Nederlandse regering*, 105.

³³ Siwpersad, *De Nederlandse regering*, 107-112.

³⁴ De Koloniale Raad is een hoog adviesorgaan binnen het koloniale bestuur van Suriname; De Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL), Departement Paramaribo der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen, *Surinaamsche Almanak voor het jaar 1843*, pagina's 4,8,61-69,98.

³⁵ Buddingh, *De Geschiedenis van Suriname*, 192.

De Surinaamse samenleving in de negentiende eeuw vormde een complex hiërarchisch geheel, met strikte regels en gedragsnormen. De bevolking in slavernij van de kolonie was vele malen groter dan de populatie vrije mensen. Bij tot slaaf gemaakte personen onderling bestond er ook een duidelijke hiërarchie. Dit wordt uitvoering door Van Stipriaan besproken.³⁶

Witte vrije mensen vormden een minderheid in Suriname, maar hadden wel alle macht. Zij woonden voornamelijk in Paramaribo, Nieuw-Nickerie of op de plantages, waar zij toezicht hielden op de tot slaaf gemaakte mensen die daar werkten. Hun macht werd, zoals in de status quaestionis te zien was, bevestigd door beeldvorming en een machtsmonopolie. Er was hierdoor een grote kloof tussen de bevolking in slavernij en de vrije witte bevolking. Inheemse stammen, vrije kleurlingen en vrijverklaarde tot slaaf gemaakte personen hadden een positie hier tussenin.³⁷

Tot slaaf gemaakte personen op plantages hadden ander werk dan in Paramaribo. Er kan gesteld worden dat veldslaven het zwaarste werk hadden van allemaal. Raadscommissaris De Veer schreef over het werk op plantages het volgende: *“De negers nu, die den geheele nacht doorgewerkt hebben aan het aanbrengen van het roet, het wegdragen der uitgeperste stokken, het stoken van het vuur (een taak daar de meeste spoedig aan succumberen) en het koken van suiker mogen, des anderen daags niet uitrusten, maar moeten dadelijk van de molen naar het veld gaan om riet te kappen en te transporteren.”*³⁸ Hij schreef verder dat de tot slaaf gemaakte mensen in achtenveertig uur slechts zes uur tijd kregen om te eten en te rusten.

Mensen in slavernij verzetten zich regelmatig tegen deze zware omstandigheden.³⁹ Tot slaaf gemaakte personen probeerden weg te lopen, hun werk niet uit te voeren of hun werk te saboteren. Als ze werden gepakt kwam ze dit duur te staan, soms zelf met de dood. Omdat ze de macht van hun eigenaar ondermijnden en zich niet passief in hun positie schikten.⁴⁰ De eigenaar had hier dus een geweldmonopolie, ten koste van de agency van personen in slavernij.

³⁶ Van Stipriaan, *Surinaams Contrast*, 290.

³⁷ Buddingh, *De geschiedenis van Suriname*, 61-64.

³⁸ Buddingh, *De Geschiedenis van Suriname*, 86.

³⁹ Buddingh, *De Geschiedenis van Suriname*, 123.

⁴⁰ Zemon Davis, 'Judges, Masters, Diviners', 980.

VRIJE WITTE VROUWEN EN TOT SLAAF GEMAAKTE ZWARTE VROUWEN

Bush stelt dat op plantages mannen en vrouwen in slavernij geacht werden even hard te werken. Daarnaast werden mannen en vrouwen, volgens haar, even zwaar gestraft. Toch week het leven van vrouwen in slavernij af van dat van mannen. Vrouwen in slavernij waren niet alleen ondergeschikt aan hun eigenaren, maar ook nog eens aan mannen in slavernij. De slavenmaatschappij was zowel racistisch als seksistisch en vrouwen in slavernij onderaan de hiërarchie.⁴¹

Vrije witte en gekleurde vrouwen vormden een minderheid in de kolonies, waar vrije mannen hun fortuin probeerden te maken. De vrije vrouwen bevonden zich in een bijzondere positie. Zij waren ondergeschikt aan witte mannen, maar stonden boven zwarte mensen in slavernij. De vrije vrouw woonde in een patriarchale samenleving en verwierf zij 'witte' privileges. Dit zorgde voor een soort middenpositie in de samenleving.⁴²

Vrouwen in slavernij verzetten zich, net als mannen, tegen hun eigenaren. Sabotage van het werk was een beproefd middel. Een andere vorm van verzet was het vergiftigen van hun eigenaar. Het stereotype beeld van een brutale slinkse vrouw in slavernij, werd hierdoor voor eigenaren bevestigd. Maar, in deze stereotypering kan een bron van waarheid zitten, aangezien huisslaven, die met name vrouwelijk waren, vaak initiatief namen bij georganiseerde sabotage. Een verschil met mannen was wellicht dat vrouwen in slavernij minder snel wegliepen, vanwege de extra zorgtaken die zij hadden voor het gezin.⁴³

Vrije vrouwen konden mensen in slavernij in bezit hebben en genoten daardoor meer luxe dan vrouwen in Europa. Vrije vrouwen uit lagere klassen konden groeien in aanzien op sociaal niveau, hoewel klassenverschillen bleven. Opvallend is dat vrouwelijke eigenaren naar verhouding de meeste vrouwen in slavernij bezaten in de West. Er werd daarnaast gesteld dat zij hun tot slaaf gemaakte mensen zwaarder bestraften dan mannelijk eigenaren. Vrouwen in slavernij en vrije vrouwen voelden daarom geen enkele verwantschap. Beeldvorming en stereotypering maakten deze afstand nog groter, zoals geïllustreerd door Sens en Gomes.⁴⁴

⁴¹ Bush, *Slave Women*, 5.

⁴² Bush, *Slave Women*, 12.

⁴³ Bush, *Slave Women*, 51-61.

⁴⁴ Sens, A., 'Mensaal, heiden, slaaf', 98-100; Gomes, *Over 'natuurgenoten' en 'onwillige honden'*, 3.

CONCLUSIE VAN DIT HOOFDSTUK

Sinds de aanpassing van de positie van tot slaaf gemaakte personen voor de wet, ondervonden koloniale bestuurders weerstand van slaveneigenaren. Gouverneur-generaal Elias misschien nog wel het meeste. Tijdens zijn ambtstermijn bereikte de tweestrijd tussen de lotsverbeteringspolitiek van de overheid en de 'huishoudelijke jurisdictie' van de eigenaar een hoogtepunt. Het moet echter niet worden opgevat dat Elias een 'slavenvriend' was. Het strenger toepassen van wetgeving, rondom de behandeling en bestraffing van mensen in slavernij, maakt de bestraffing niet per definitie rechtvaardiger.

De marginalisatie van de tot slaafgemaakte bevolking is goed terug te zien in de strenge sociale hiërarchie, die de samenleving in tweeën splitste. Er was een grote kloof tussen vrije mensen en mensen in slavernij, die door de laatste met sabotage werd ondermijnd. Eigenaren traden hier tegen op met bestraffingen.

HOOFDSTUK 4 OVER DE BRON

In de eerste twee hoofdstukken is er een kader geschetst voor zowel bestraffing van mensen in slavernij, als het gebruik van een koloniale bron. In het derde hoofdstuk is er beschreven hoe de samenleving in Suriname, er tussen 1843 en 1845 uitzag. Deze informatie zal hier verder worden gebruikt, om te onderzoeken wat het ‘Wekelijks Rapport’ precies is en waarom de bron werd opgestuurd naar de gouverneur-generaal.

WAT IS DE BRON?

Huidige auteurs lijken niet op de hoogte te zijn van het bestaan van ‘Het Wekelijks Rapport der Afgestrafte Slaven’. Alleen Siwpersad heeft het over ‘twee zeldzame strafregisters’ uit 1842.⁴⁵ De strafregisters die hij gebuikt, zijn afkomstig uit een briefwisseling tussen gouverneur-generaal Elias en minister van koloniën Baud. Siwpersad gaat niet verder in op inhoud van de strafregisters, maar gebruikt het als voorbeeld om zijn punt over de lotsverbeteringspolitiek van Elias te maken. Het voorkomen van de strafregisters in 1842 bewijst wel dat de bron al eerder bestond.

Om meer te weten te komen over de bron wordt verder gekeken naar de negentiende-eeuwse auteur Wolter van Hoëvell. Hij stond bekend als een liberaal parlementariër, predikant en abolitionist. In 1854 schreef Van Hoëvell het boek ‘Slaven en vrijen onder de Nederlandsche Wet’, waarin hij de behandeling van tot slaaf gemaakte personen in Suriname onder de loep nam. Het boek van Van Hoëvell is zeer informatief, maar kent echter een sterke kleuring. Hij was tegen slavernij, wat zijn boeken kenmerkt. Zijn voorbeelden en beschrijvingen dramatiseert hij om het lijden van de persoon in kwestie te vergroten, met als doel stemmen te winnen tegen de slavernij.⁴⁶ Van Hoëvell is echter de enige auteur die een duidelijke omschrijving geeft van het Piket van Justitie en is daarom onmisbaar.

Van Hoëvell omschrijft het Piket van Justitie als volgt: *“Gij zijt hier op de plaats des lijdens van duizenden uwer natuurgenooten; gij zijt hier op de plaats der straf, neen, der pijniging en marteling van de slaven van Paramaribo; gij zijt op het piket van justitie.”*⁴⁷ Dit mag wellicht een meeslepende omschrijving zijn maar, in de kern had hij gelijk. Dagelijks werden hier tot slaaf gemaakte mensen

⁴⁵ Siwpersad, *De Nederlandse Regering*, 98.

⁴⁶ Parlement.com, Dr. W.R. baron van Hoëvell, https://www.parlement.com/id/vg09ll1qeht1/w_r_baron_vanhoevell, (geraadpleegd op 22-02-2018).

⁴⁷ DBNL, Hoëvell, W.R., van, *Slaven en vrijen onder de Nederlandsche wet*, (1854), 83.

voorgeleid door hun eigenaren, waarna ze tegen betaling door de eigenaar, door de politie werden bestraft.⁴⁸ Mannen in slavernij kregen aanvankelijk maximaal vijftientig zweepslagen en vrouwen vijftien. Deze strafmaat werd met de ‘huiselijke jurisdictie’ bepaald, maar werd door de overheid uitgevoerd.⁴⁹

Echter, in ‘Het Wekelijksch Rapport’ kregen mensen in slavernij bijna altijd meer dan vijftien of vijftientig zweepslagen, en komen er ook tamarindeslagen (‘Spaanse bok’) voor.⁵⁰ Van Hoëvell verklaart dit door te verwijzen naar het Gouvernementsblad van 1851, artikel 17: *“De meester, die oordeelt, dat een slaaf, wegens ongehoorzaamheid, onwilligheid in het werken of andere ongeregelheden en vergrijpen, eene ernstiger bestraffing verdient, dan welke hij op eigen gezag bevoegd is, op het piket van justitie te doen opleggen, geeft daarvan kennis aan den procureur-generaal, die, na behoorlijk onderzoek der zaak, den slaaf op het bedoelde piket zwaarder kan doen straffen.”*⁵¹ Met toestemming van de procureur-generaal mocht er dus een zwaardere straf worden opgelegd, dan de gangbare vijftien en vijftientig zweepslagen. Nu is het duidelijk wat de strafregisters precies zijn: een lijst met mensen in slavernij die een hogere straf kregen opgelegd dan gebruikelijk.

De omschrijving door Van Hoëvell van het Piket der Justitie geeft, samen met de gouvernementsbladen, een duidelijk beeld over de strafregisters. Er dient wel een kanttekening te worden geplaatst bij deze informatie. Het boek van Van Hoëvell is geschreven in 1854, waarin hij zich baseert op de slavenreglementen van 1851. Dit is 6 tot 8 jaar later na het opsturen van de strafregisters. Opvallend genoeg kunnen er in eerdere jaren, dus voor 1843, van de Gouvernementsbladen geen omschrijvingen worden gevonden van de strafregisters. In 1828 werden er wel prijzenlijsten genoemd en tot maximaal honderd zweepslagen. In 1830 stond in de gouvernementsbladen dat personen in slavernij met zweepslagen bestraft mochten worden voor feitelijke misdrijven.⁵² Momenteel is er nog geen daadwerkelijke indicatie dat bestraffingen verplicht op het Piket werden uitgevoerd, of dat plantage deze ook zelf mochten uitvoeren. Op plantages die ver verwijderd waren van Paramaribo zou dit hoogstwaarschijnlijk zijn voorgevallen.

⁴⁸ HLL, Gouvernementsbladen van de Kolonie Suriname 1816-1855, Algemeene Bepalingen, 1828, nr. 29, p. 111.

⁴⁹ Hoëvell, *Slaven en vrijen onder de Nederlandsche wet*, p. 84-86.

⁵⁰ Bijlage 1.

⁵¹ HLL, Gouvernementsbladen van de Kolonie Suriname 1816-1855, aldaar 1851, nr. 4, artikel 17, p. 295.

⁵² HLL, Gouvernementsbladen van de Kolonie Suriname 1816-1855, aldaar 1828, nr. 29, p. 111 en 1830, nummer 2, art. 22, p. 127.

WAAROM WERD DE BRON OPGESTUURD?

Nu bekend is wat deze strafregisters zijn en wat ze bevatten, blijft de vraag waarom deze registers zijn terug te vinden in de 'ingekomen stukken' van de gouverneur-generaal van Suriname. In het derde hoofdstuk werd duidelijk dat het koloniale bestuur van Suriname vanaf 1840 politieke spanningen kende rondom Elias' lotsverbeteringspolitiek. In zijn pogingen tot slaaf gemaakte personen juist te laten bestraffen, stuitte hij op weerstand van administrateurs en eigenaren. Volgens hen ging de huishoudelijke jurisdictie namelijk vóór het koloniale bestuur, waardoor zij Elias' inmenging zagen als een ondermijning van hun gezag.

Daarnaast had Elias een conflict met zijn procureur-generaal De Kanter, die verantwoordelijk was voor het justitiewezen van de kolonie.⁵³ Hieronder viel ook het Piket van Justitie. De Kanter werd door oud gouverneur-generaal J.C. Rijk als volgt omschreven: 'iemand die onuitputtelijk is in het vinden van bezwaren en koestert hij nog altijd wrok dat hij het nooit tot gouverneur-generaal heeft gemaakt'.⁵⁴ Dit zal waarschijnlijk een lichtelijk overdreven omschrijving, maar het geeft wel een beeld van de persoon waar Elias mee te maken had.

Een briefwisseling tussen Elias en De Kanter toont het meningsverschil over de 'huiselijke jurisdictie'. De Kanter was namelijk van mening dat dit volledig bij de eigenaren lag, met uitzondering van zware verminking en het toepassen van de doodstraf. Hij baseerde zich hiermee op het regeringsreglement van 1784, artikel 13, dat eigenaren bijna volledige vrijheid gaf in het bestraffen van mensen in slavernij. Het koloniale bestuur hoorde zich hier verder niet mee bemoeien, meende De Kanter.⁵⁵

Elias vond dat artikel 117 van het regeringsreglement van 1828, het reglement van 1784 deed vervallen. Zoals eerder gemeld, werden mensen in slavernij in artikel 17 tot onmondige personen verklaard, in plaats van roerende zaken.⁵⁶ Eigenaren mochten 'eenige vaderlijke tucht' op hun tot slaaf gemaakte mensen uitoefenen, om ze te handhaven.⁵⁷ Hij was daarom van mening dat de ruimte die

⁵³ De Kanter was in 1838 interim gouverneur-generaal en werd in 1845 benoemd tot Procureur-generaal. In de tussentijd vervulde hij verschillende rechtelijke functies, zoals Advocaat-Fiscaal van het Militair Gerechtshof; DBNL, Departement Paramaribo der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen, *Surinaamsche Almanak* voor het jaar 1843, 9.

⁵⁴ Siwipersad, *De Nederlandse Regering*, 111.

⁵⁵ Siwipersad, *De Nederlandse Regering*, 112; Verdere beschrijvingen en citaten die uit de brief zijn uit het werk van Siwipersad gehaald, hoewel de correspondentie ook is op te vragen bij het Nationaal Archief Den Haag. In dit onderzoek is hier niet voor gekozen.

⁵⁶ HLL, *Gouvernementsbladen van de Kolonie Suriname 1816-1855, Algemeene Bepalingen*, 1828 ,nr. 3, art. 117, p. 73.

⁵⁷ HLL, *Gouvernementsbladen van de Kolonie Suriname 1816-1855, Algemeene Bepalingen*, 1828 ,nr. 3, art. 117, p. 73.

artikel 13 gaf, hier niet meer van toepassing kon zijn en dat een eigenaars' jurisdictie niet verder ging dan maximaal honderd zweepslagen op het Piket. Eigenaren traden echter regelmatig buiten hun boekje en gaven buitensporig zware straffen, aldus Elias. Dit gebeurde zonder enige vorm van onderzoek naar het misdrijf van de slaafgemaakte in kwestie, terwijl dit volgens Elias noodzakelijk was voor een correcte bestraffing.⁵⁸

CONCLUSIE VAN DIT HOOFDSTUK

De strafregisters passen in de context van lotsverbeteringspolitiek in Suriname tussen 1843 en 1845. Dit verklaart ook de vindplaats van de bron. De spanningen tussen De Kanter en Elias kunnen een reden zijn geweest voor het laten opsturen van de strafregisters. De Kanter bleef, samen met de eigenaren, politieke weerstand bieden tegen het beleid van de gouverneur-generaal. Elias vertrouwde op zijn beurt De Kanter niet en wilde een beter beeld krijgen van wat er gaande was op het Piket van Justitie, omtrent de bestraffing van mensen in slavernij. De strafregisters met de zwaardere bestraffingen zouden dan een goed inzicht bieden als het aankwam op het toepassen van de 'huishoudelijke jurisdictie', om uiteindelijk de lotsverbeteringspolitiek verder toe te passen en mensen in slavernij juist te bestraffen.

⁵⁸ Siwpersad, *De Nederlandse Regering*, 112.

HOOFDSTUK 5 ANALYSE VAN ‘HET WEKELIJSCH RAPPORT DER AFGESTRAFTE SLAVEN OP HET PIKET DER JUSTITIE’

In dit hoofdstuk wordt een analyse gegeven van ‘Wekelijksch Rapport der Afgestrafte Slaven op het Piket der Justitie’. Er komen vijf aspecten van de strafregisters aan bod. Ten eerste, de biografische gegevens van mensen in slavernij die in de strafregisters voorkomen. Ten tweede, de aard van de misdrijven. Ten derde de bestraffing van de misdrijven en ten vierde de eigenaren van tot slaaf gemaakte mensen op plantages. Concluderend worden de vier bovengenoemde componenten samengebracht en in de Surinaamse slavenmaatschappij gepast.

Om een beter beeld te krijgen hoeveel personen in slavernij te maken kregen met deze zwaardere straffen, zijn de cijfers in de database afgezet tegen de totale bevolking die in Suriname in slavernij leefde in 1844. De cijfers van de totale bevolking in slavernij in 1844 zijn niet even makkelijk voor handen, maar Van Stipriaan geeft een goed overzicht van het totaal aantal tot slaaf gemaakte personen in 1836 en 1854. Dat waren respectievelijk 46.879 en 38.545 personen, met een lineaire afname van ongeveer 1% per jaar. In 1844 zouden er in totaal 43.129 personen in slavernij in Suriname leven. In 1844 werden er 678 personen in de strafregisters opgeschreven, ongeveer 1,6% op de gehele tot slaaf gemaakte bevolking in Suriname.⁵⁹

MENSEN IN SLAVERNIJ IN HET ‘WEKELIJSCH RAPPORT DER AFGESTRAFTE SLAVEN’

In de strafregisters werd het geslacht van de personen in slavernij niet opgeschreven. Aan de hand van de namen is daarom een interpretatie gemaakt of zij man of vrouw waren. Uit deze interpretatie is het volgende gebleken over de sekseverhoudingen: van de in totaal 537 personen waren 354 man, 171 waren vrouw en bij elf personen was het geslacht onbekend. De meerderheid van de personen in slavernij die werden binnengebracht op het Piket was dus mannelijk.⁶⁰

In grafiek 1 zijn de leeftijden van de personen in slavernij in de database weergegeven, naar leeftijdscategorie en geslacht. Er is daarin duidelijk te zien dat het grootste deel van de tot slaaf gemaakte personen uit de database tussen de 25 en de 34 jaar was. De gemiddelde leeftijd ligt in de

⁵⁹ Van Stipriaan, *Surinaams Contrast*, 327; de cijfers van 1836 en 1854 zijn ontleent Van Stipriaan, waarop een berekening is gemaakt van de lineaire afname van de bevolking in slavernij per jaar per jaar. Op deze manier kon een schatting worden gemaakt van de totale bevolking in slavernij in Suriname in 1844.

⁶⁰ Bijlage 1.

database voor zowel mannen als vrouwen afgerond op dertig jaar. In de totale bevolking in slavernij vormden personen tussen de dertig en vierendertig in 1844 de grootste groep.⁶¹ In de database waren jongste personen 15 jaar en de oudste was 55 jaar.⁶²

In de database valt verder op dat leeftijden veelal afgerond werden opgegeven, zoals 20, 25 en 30 jaar. Dit kan betekenen dat leeftijden vaak werden geschat. Waarschijnlijk omdat mensen in slavernij hun eigen leeftijd niet wisten of omdat de eigenaar hun leeftijden niet belangrijk vond. Daarnaast is de kans groot dat mensen ouder werden geschat dan hun daadwerkelijke leeftijd. Zware arbeid en slechte voeding konden er namelijk voor dat mensen in slavernij er ouder uitzagen dan ze waren.⁶³ Ten slotte kan er sprake zijn geweest van leeftijdsfraude, om zodoende jonge personen in slavernij een hogere straf te kunnen geven.

Dit laatste is mogelijk van toepassing in de zaak van Hanibal.⁶⁴ Hanibal werd in november 1845 binnengebracht op het Piket voor 'het werpen met steenen aanden patrouille'. Dit was een misdrijf tegen de koloniale overheid, aangezien de patrouille daarbij in dienst was. Zijn zaak werd behandeld door de Rechtbank van Kleine Zaken en hij kreeg vijftig tamarindeslagen opgelegd.⁶⁵ Dit was toegestaan omdat zijn opgegeven leeftijd in de strafregisters achttien jaar was. Tijdens de emancipatie in 1863 bleek hij 32 jaar te zijn, wat betekent dat hij ten tijde van zijn bestraffing in 1845 veertien jaar moet zijn geweest.⁶⁶ Het is natuurlijk mogelijk dat Hanibal zijn daadwerkelijke leeftijd niet wist, maar het is wel degelijk opvallend dat de minimumleeftijd voor zwaardere bestraffing is opgegeven.

⁶¹ Aan de hand van de tabel die Van Stipriaan verschaft over leeftijdsgroepen is een lineaire berekening gemaakt om de groei van de bevolking in slavernij in 1844 te bereken. Hieruit bleek dat tot slaaf gemaakte personen tussen dertig en vierendertig jaar met 11,7% de grootste groep vormden; Van Stipriaan, *Surinaams Contrast*, 351; bijlage 8.

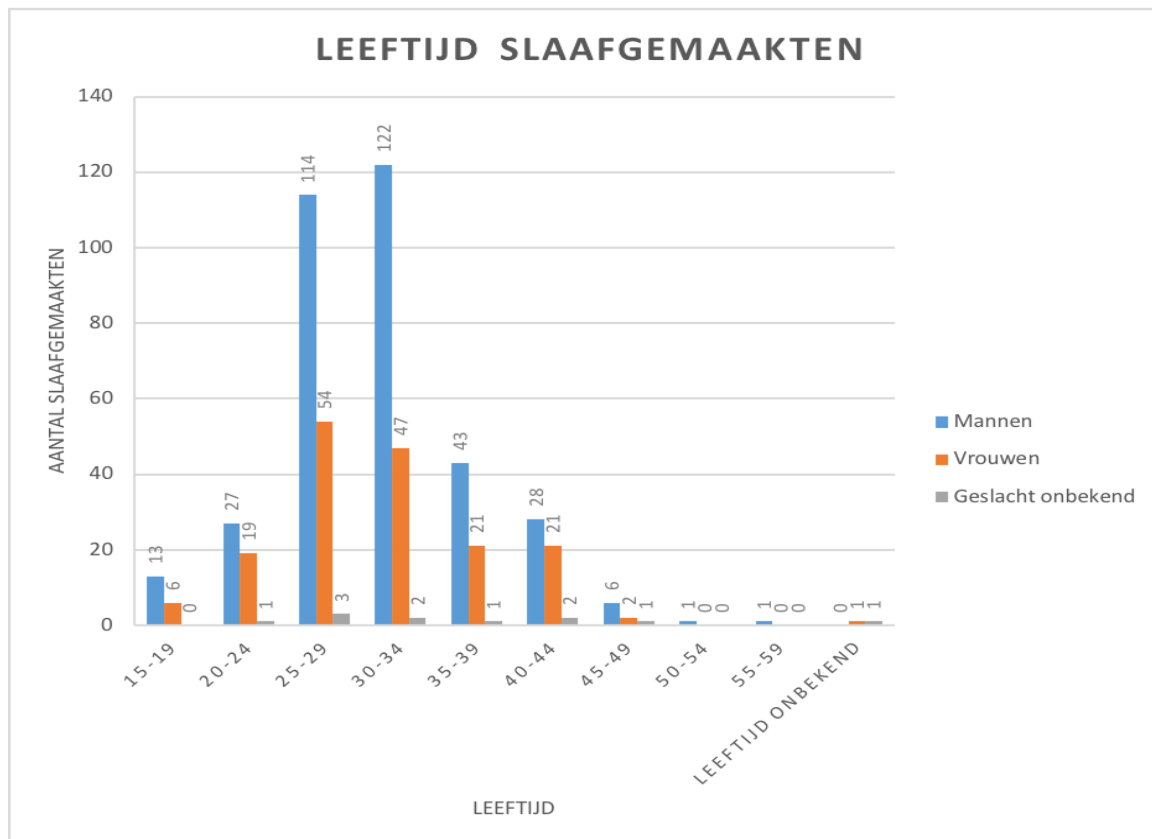
⁶² Bijlage 9.

⁶³ Van Stipriaan geeft in een tabel de gemiddelde voedselverstrekking in 1830 en 1855. Hieruit blijkt dat dit niet genoeg calorieën waren voor mensen die zo hard moesten werken; Van Stipriaan, *Surinaams Contrast*, 374.

⁶⁴ Gouv.-Gen. West- Indische Bezittingen, NA, inv. nr. 1.05.08.01_312, scan 0027.

⁶⁵ De Nederlandse kolonie Suriname kende, naast het gemene gerechtshof, twee gerechtshoven. Ten eerste het Grote Gerechtshof, die ging over zaken met hogere boeten is celstraffen. De Rechtbank van Kleine Zaken ging over civiele zaken met boetes tot driehonderd gulden en andere lagere straffen; HLL, Gouvernementsbladen van de Kolonie Suriname 1816-1855, Bijlage tot het Gouvernementsblad van 1828 no 3, 'Reglement voor de Regtbank van Kleine Zaken', 74.

⁶⁶ NA, Suriname en Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde Slaven (Emancipatie 1863), 'Hanibal', http://www.gahetna.nl/collectie/index/nt00341/7855c616-5654-48c6-9cc0-e4f417f55792/view/NT00341_stadsslaven/sort_column/prs_achternaam_stadsslaven/sort_type/asc/q/zoekterm/Jagtlust%20Hannibal/q/comments/1 (geraadpleegd op 28-02-2018).

GRAFIEK 1 TOT SLAAF GEMAAKTE PERSONEN, INGEDEELD NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT. CIJFERS GEGENEERD UIT BIJLAGE 9

Mensen in slavernij mochten vanaf de leeftijd van veertien jaar bestraft worden op het Piket van Justitie, of thuis door de eigenaar. Straffen waren aanvankelijk vijftien zweepslagen voor zowel jongens als meisjes.⁶⁷ In de database werden er in totaal negen jongens met een leeftijd onder de achttien jaar binnengebracht die straffen kregen variërend tussen tien en dertig zweepslagen. Zwaarder bestraffen voor jongeren tot achttien jaar was dus toegestaan, maar waren niet proportioneel met bestraffingen voor mensen in slavernij boven de achttien jaar. De hoge bestraffing van de jongere Hanibal en de leeftijdsgrens in de wet suggereren dat leeftijd een rol speelde in het bepalen van de hogere straffen op het Piket van Justitie.

⁶⁷ HLL, Gouvernementsbladen van de Kolonie Suriname 1816-1855, 1851 no 4, art. 13, p. 295.

BIOGRAFISCHE GEGEVENS IN COMBINATIE MET ANDERE BRONNEN

Biografische informatie verzamelen over de personen in slavernij in de strafregisters is lastig, omdat er weinig informatie over hen wordt gegeven. Er is wel meer informatie over de personen in de strafregisters te vinden, wanneer de bron gecombineerd wordt met de slavenregisters. Bijvoorbeeld bij de zaken van Winstina en Sanna uit 1845.

Winstina en Sanna waren twee vrouwen in slavernij, die in het bezit waren van J.C. Classen in Paramaribo.⁶⁸ Beide huismeiden werden op 5 juni 1845 binnengebracht vanwege diefstal. Hun eigenaresse vroeg daarop toestemming aan de procureur-generaal om Winstina met vijftig en Sanna met dertig zweepslagen te bestraffen. Deze mochten thuis worden uitgevoerd, achter de opgelegde straf stond namelijk: 'Bij resolutie van de Hove, aan den huisselijke justitie overgelaten; J.C. Classen.'⁶⁹ Dit kwam niet vaak voor op het Piket en kan als extra straf voor de slaafgemaakte in kwestie worden beschouwd. De straf werd dan achter gesloten deuren uitgevoerd, zonder toezicht van de koloniale overheid. De straf kon dan zwaarder zijn dan op het Piket.

In de slavenregisters is te vinden dat Winstina in 1815 werd geboren en in juni 1845 dus dertig jaar was. Dit komt ook overeen met de opgegeven leeftijd in het strafregister.⁷⁰ Toen Classen 1852 overleed, werd Winstina samen met haar vier kinderen aan A.M.A. Halfhide verkocht.⁷¹ Na de emancipatie in 1863 nam ze de naam 'Wilhelmina Hide' aan.⁷² Winstina's naamverandering naar het meer Europees klinkende 'Wilhelmina' is begrijpelijk, aangezien 'Winstina' een vrouwelijke variant was op de veel voorkomende slavennaam 'Winst': een naam die direct terugsloeg op het doel van slavernij, geld verdienen.

Sanna was volgens de strafregisters vijftientig jaar oud toen zij werd binnengebracht, maar in de slavenregisters staat 1824 als geboortejaar aangegeven.⁷³ In 1845 was ze dus, volgens de slavenregisters, eenentwintig jaar oud. Tussen haar vijftiende en zevenentwintigste kreeg zij zeven kinderen. Drie van hen overleden op jonge leeftijd.⁷⁴ Net als Winstina, werd Sanna in 1852 verkocht

⁶⁸ Gouv.-Gen. West- Indische Bezittingen, NA, inv. nr. 1.05.08.01_306, scan 0470, 0471.

⁶⁹ Gouv.-Gen. West- Indische Bezittingen, NA, inv. nr. 1.05.08.01_306 scan 0470, 0471.

⁷⁰ Slavenregisters', NAS, inv. nr. 1-43.24, folio 0227-0230.

⁷¹ 'Slavenregisters', NAS, inv. nr. 1-43.24, folio 0227-0230.

⁷² NA, Suriname en Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde Slaven (Emancipatie 1863) , 'Hide' http://www.gahetna.nl/collectie/index/nt00341/view/NT00341_stadsslaven/q/zoekterm/Hide/q/comments/1/page_size/50, (geraadpleegd op 28-02-2018).

⁷³ 'Slavenregisters', NAS, inv. nr. 1-43.13, folio 0293-0296.

⁷⁴ 'Slavenregisters', NAS, inv. nr. 1-43.24, folio 0227-0230.

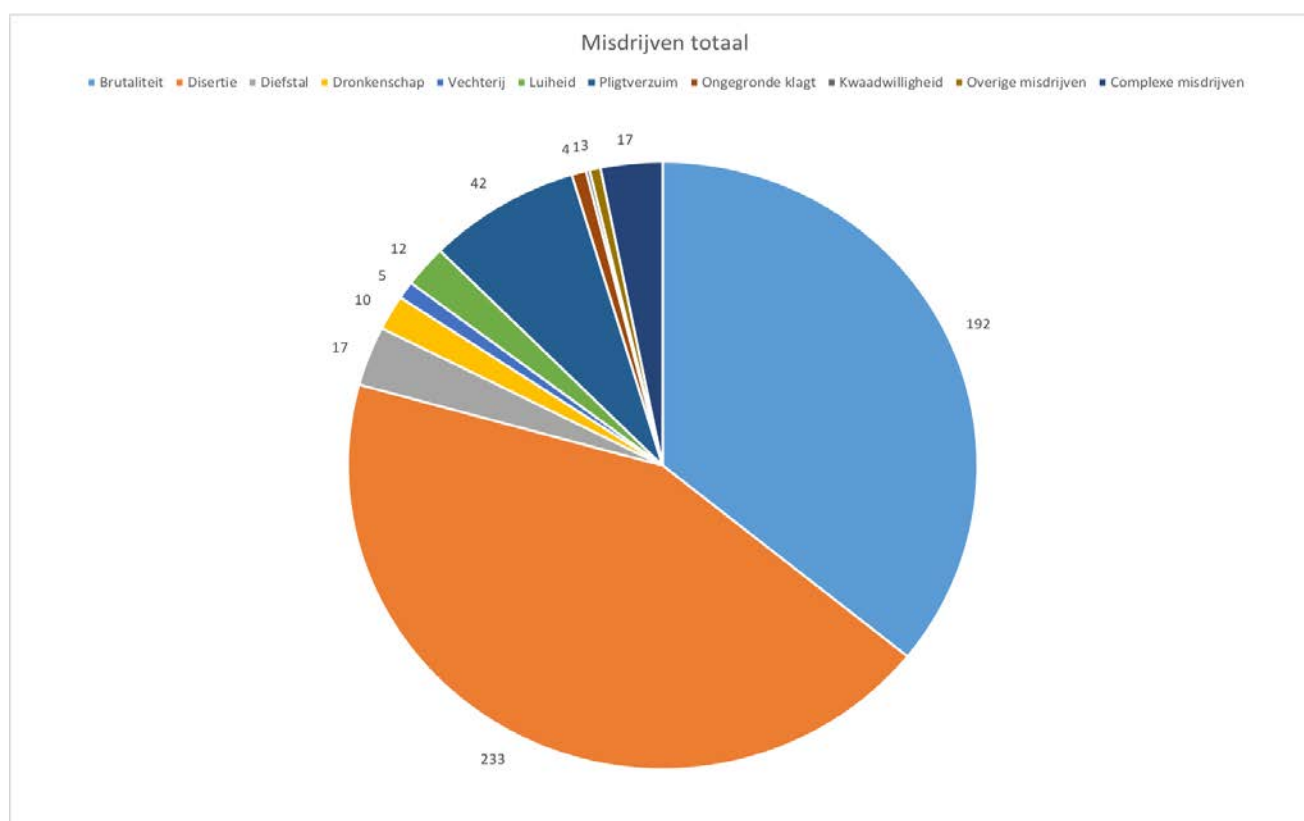
aan een lid van de familie Halfhide. Na de emancipatie namen Sanna en haar vier zonen de achternaam 'Doriman' aan.⁷⁵

Hier is duidelijk geworden dat de strafregisters een onvolledig beeld geven van de mensen in slavernij die er in voorkomen. Het past in bij de 'othering' van de bron, die omdat het een koloniale bron niet direct het verhaal van mensen in slavernij vertelt. De combinatie van de strafregisters en de slavenregisters brengt wel delen van hun leven in kaart. Het is dan nog niet duidelijk wat het motief van Winstina en Sanna was om diefstal te plegen bij hun eigenaresse, maar het bovenstaande bewijst dat hun leven ver van gemakkelijk was. Hun diefstal zou wellicht voor de overleving van zichzelf of hun kinderen zijn geweest, of was een sabotage van hun eigenaresse als verzet tegen hun positie.

⁷⁵ NA, Suriname en Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde Slaven (Emancipatie 1863), 'Doriman' http://www.gahetna.nl/collectie/index/nt00341/view/NT00341_stadsslaven/q/zoekterm/doriman/q/comments/1/page_size/50, (geraadpleegd op 28-02-2018).

MISDRIJVEN IN DE DATABASE

Om duidelijkheid te krijgen over de verschillende misdrijven zijn ze in de database opgedeeld in drie categorieën: 'eenvoudige misdrijven', 'complexe misdrijven' en 'overige misdrijven'. Onder de eerste categorie vallen misdrijven die met een enkel woord zijn opgeschreven, bijvoorbeeld 'brutaliteit'. De 'complexe misdrijven' zijn een combinatie van twee 'eenvoudige misdrijven' of een misdrijf waarbij een bijvoeglijk naamwoord is gebruikt, bijvoorbeeld: 'desertie en brutaliteit' en 'verregaande brutaliteit'. In de derde categorie staan misdrijven die afwijken van de bovenste twee weergegeven. Zij worden vergezeld door een korte omschrijving van het misdrijf. Bijvoorbeeld: 'op eigen gezag geslagen'.⁷⁶

GRAFIEK 2 MISDRIJVEN IN PROCENTEN, CIJFERS GEGENEREERD UIT BIJLAGE 9

In grafiek 2 zijn alle misdrijven op een rijtje gezet. Hierin is te zien dat 'desertie' de ruime meerderheid van de misdrijven vormt. Op de tweede plaats volgt 'brutaliteit' en ten derde 'plichtsverzuim'. 'Complexe misdrijven' werden weinig gepleegd, eenentwintig zaken in totaal. Er zijn slechts drie

⁷⁶ Gouv.-Gen. West- Indische Bezittingen, NA, inv. nr 1.05.08.01_279, scan 1339; 1.05.08.01_312 scan 0027.

misdrijven in de database die als 'overig' worden aangemerkt. Verder blijkt dat van het totaal bijna de helft van de mannen (46%) werd bestraft voor 'desertie' en een derde voor 'brutaliteit' (33%).

Bij vrouwen zijn deze verhoudingen omgedraaid: 'brutaliteit' staat bij hen op de eerste plaats met 43% en 'desertie' op de tweede plaats met 37%. Vrouwen pleegden procentueel gezien net iets vaker een 'complex misdrijf', namelijk drie procent, terwijl bij mannen dat maar één procent was.⁷⁷ 'Desertie' kwam voornamelijk voor bij mannen. Dit is te verklaren door dat vrouwen minder mobiel waren dan mannen, omdat zij, zoals Bush stelde, verantwoordelijkheid hadden voor hun kinderen.⁷⁸ Daarnaast waren mannen in slavernij vaker veldslaaf, die buitenshuis moesten werken. Voor hen was deserteren daarom gemakkelijker.⁷⁹

Het misdrijf 'brutaliteit' komt dus vaker in de strafregisters voor bij vrouwen, maar slechts met een kleine procentuele meerderheid. Wat 'brutaliteit' precies inhield wordt niet duidelijk uit de bron. Wellicht was een boze blik of een te late reactie op een opdracht al voldoende om bestraft te worden. 'Brutaliteit' kon ook opzettelijk zijn. Het gezag van de eigenaar werd daarmee in de wind geslagen. Voor tot slaaf gemaakte personen was dit wellicht een manier om meer agency te verkrijgen, ten opzichte van eigenaar.

Ten slotte zijn er nog drie uitzonderingen te ontdekken in de database: de drie zaken in de categorie 'overige misdrijven'.⁸⁰ Alleen bij deze drie zaken werd in meer detail beschreven wat was voorgevallen. Een zaak in deze categorie is die van Berie. Hij werd ervan beschuldigd 'op eigen gezag te hebben geslagen'.⁸¹ Op deze manier ondermijnde hij het gezag van zijn eigenaar of voogd, in zijn geval de procureur-generaal. Berie kwam van 'Lands' Grond Boniface', een plantage onder toezicht van de koloniale overheid. De procureur-generaal was daar eindverantwoordelijke en ging over de bestraffing van Berie.⁸² Voor dit misdrijf kreeg hij twintig zweepslagen, wat relatief laag was.

⁷⁷ Bijlagen 3 en 4.

⁷⁸ Beckles, H., 'Taking Liberties', 153.

⁷⁹ Van Stipriaan, *Surinaams Contrast*, 385.

⁸⁰ De zaak van Hanibal is al eerder belicht aan het begin van dit hoofdstuk.

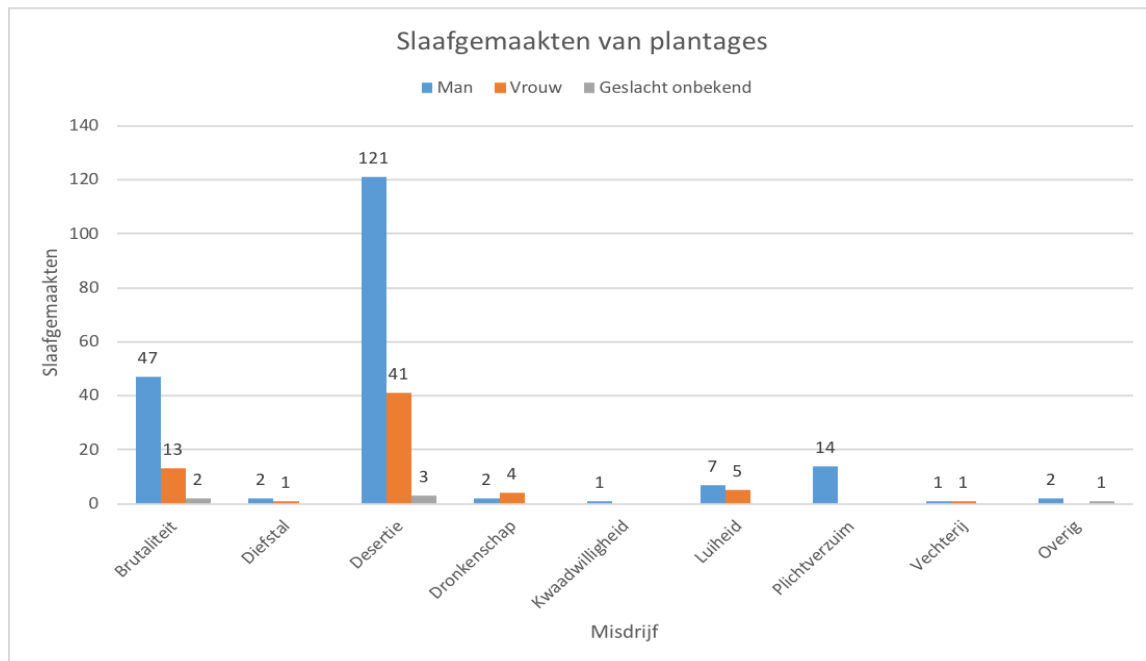
⁸¹ Gouv.-Gen. West- Indische Bezittingen, NA, inv. nr 1.05.08.01_279, scan 1339.

⁸² Gouv.-Gen. West- Indische Bezittingen, NA, inv. nr 1.05.08.01_279, scan 1339.

MISDRIJVEN OP PLANTAGES

De helft van personen in slavernij in de database werden naar het Piket gebracht door plantages. In 1836 en in 1854 woonden er ongeveer 15% van de personen in slavernij in Paramaribo en 85% op de plantages. Ervan uitgaande dat dit percentage over de periode van achttien jaar gelijk bleef leefden er in 1844, 6496 personen in slavernij in Paramaribo en 36.659 personen in slavernij op de plantages.⁸³ Verhoudingsgewijs kwamen er dus meer personen uit Paramaribo naar het Piket, dan van de plantages.

Bijna driekwart van de personen in slavernij, binnengebracht door plantages, was mannelijk. Ze werden het vaakst beschuldigd van 'desertie'. Dit sluit aan bij de eerdere constatering, dat mannen vaker desertie pleegden en dat desertie vaker op plantages voorkwam. Procentueel gezien werden vrouwen wel net iets vaker binnengebracht voor 'desertie' dan mannen, respectievelijk 67% en 61%. Vrouwen poogden dus wel degelijk weg te lopen. Bij 'brutaliteit' liggen de verhoudingen ook dicht bij elkaar. Mannen werden hier in 24% van de zaken van beschuldigd en vrouwen 21%. Alleen bij plichtsverzuim is er een groot verschil, daarvoor kwamen vrouwen van plantages helemaal niet naar het Piket.⁸⁴

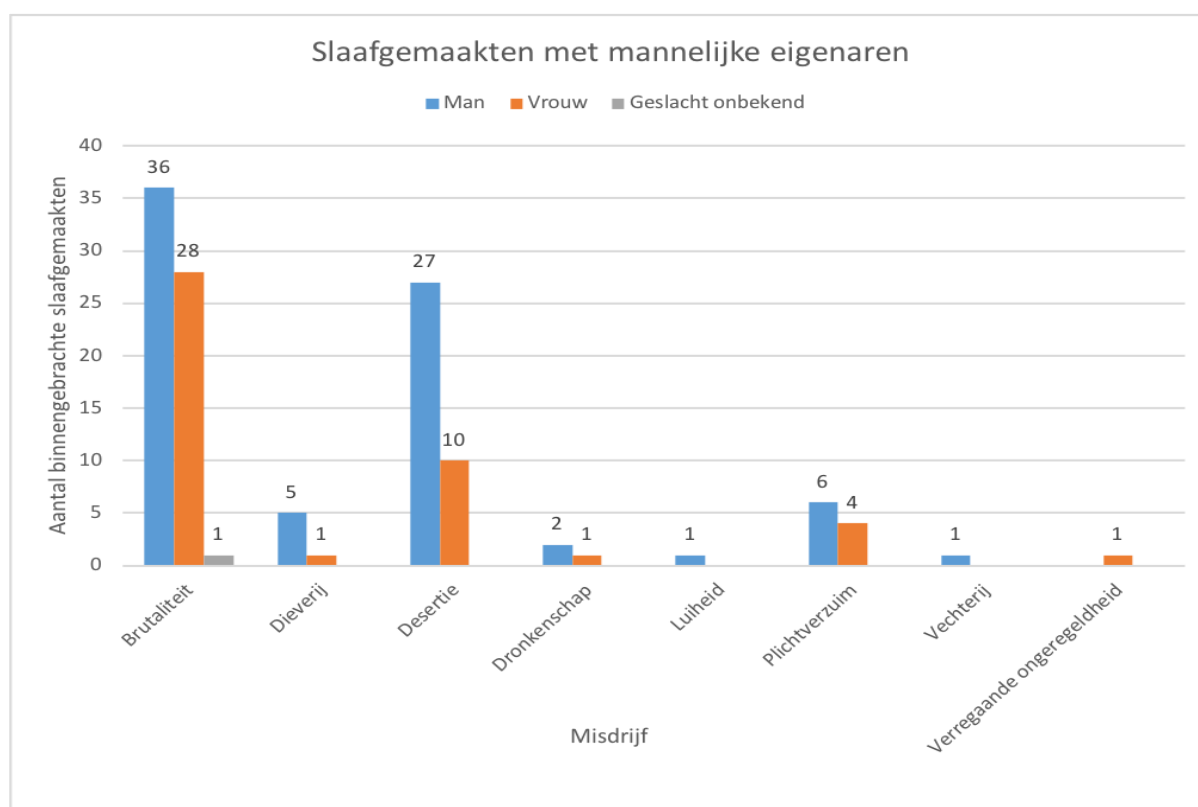
GRAFIEK 3 TOT SLAAF GEMAAKTE PERSONEN VAN PLANTAGE, PER MISDRIJF. CIJFERS GEGENEREERD UIT BIJLAGE 9.

⁸³ Van Stipriaan, *Surinaams Contrast*, 354.

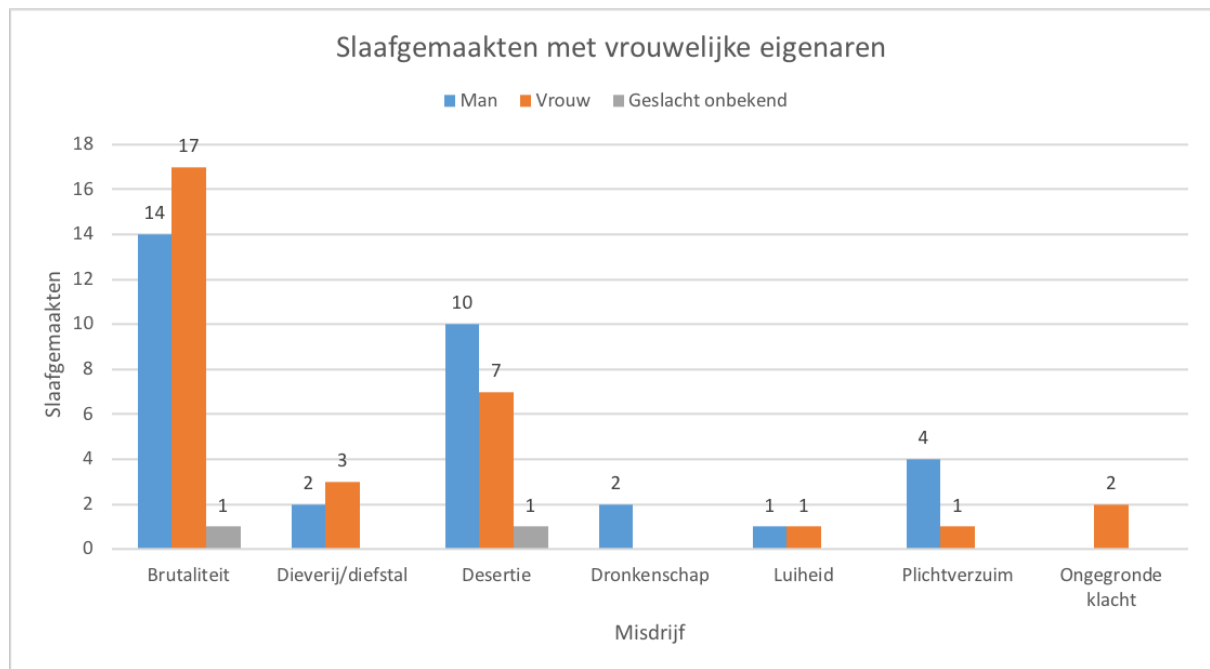
⁸⁴ Bijlagen 2 en 3.

MISDRIJVEN BIJ PARTICULIERE EIGENAREN

Er is een verdeling gemaakt tussen mannelijke en vrouwelijke eigenaren vanuit Paramaribo. Daaruit komt naar voren dat mannelijke eigenaren vaker naar het Piket kwamen dan vrouwelijke eigenaren. Namelijk 126 keer, tegenover zesenzestig keer. Door mannelijke eigenaren werden mannen vaker binnengebracht (63%) dan vrouwen (37%). Daarnaast werden mannen en vrouwen vaker beschuldigd van 'brutaliteit' dan van 'desertie' bij particuliere eigenaren, in vergelijking tot plantages. Desertie werd met 35% net wat vaker gepleegd door mannen, tegenover dan door vrouwen van mannelijke eigenaren.

GRAFIEK 4 TOT SLAAF GEMAAKTE PERSONEN VAN MANNELIJKE EIGENAREN, PER MISDRIJF. CIJFERS GEGENEREERD UIT BIJLAGE 9

GRAFIEK 5 TOT SLAAF GEMAAKTE PERSONEN MET VROUWELIJKE EIGENAREN, PER MISDRIJF. CIJFERS GEGENEERD UIT BIJLAGE 9.

Vrouwelijke eigenaren brachten bijna evenveel mannen als vrouwen naar het Piket. De misdrijven waarvoor vrouwelijke eigenaren tot slaaf gemaakte personen binnen brachten, verschilden van mannelijke eigenaren. Meer dan de helft van de vrouwen die zij binnenbrachten werden beschuldigd van ‘brutaliteit’, tegenover ruim veertig procent bij de mannen. Mannen werden vaker beschuldigd van ‘desertie’ dan vrouwen. Het is hier vooral opvallend dat vrouwelijke eigenaren als enige een gelijke verdeling hebben in mannen en vrouwen in slavernij, wat aansluit op de bevindingen van Beckles. Zij stelt namelijk dat vrouwelijke eigenaren meer vrouwen in slavernij hadden, dan mannelijke eigenaren die hadden.⁸⁵

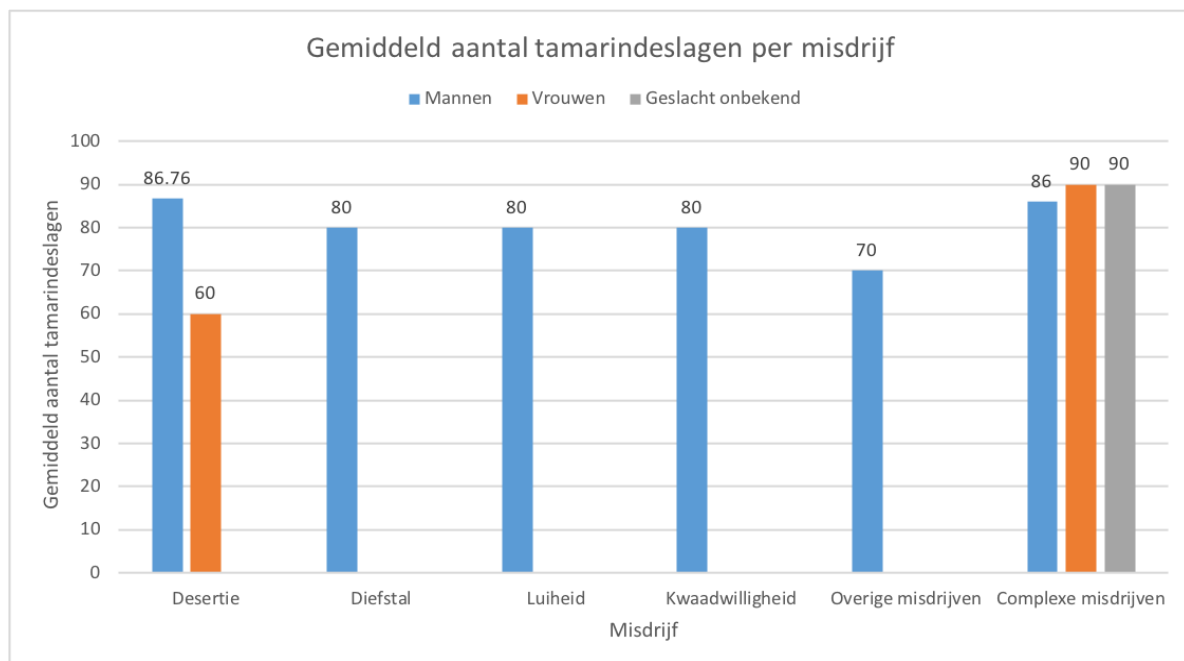
⁸⁵ Beckles stelde dat vrouwelijke eigenaren meer vrouwen in slavernij in hun bezit hadden dan mannelijke eigenaren; Beckles, ‘Taking Liberties’, 152.

BESTRAFFINGEN

Hier wordt verder ingegaan op de straffen die tot slaaf gemaakte personen in de strafregisters kregen voor hun misdrijven. Er is een verdeling gemaakt tussen de twee straffen die in de database voorkomen, te weten zweepslagen en tamarindeslagen. Het is lastig te bepalen of er beleid werd gevoerd op de strafmaten in de database. De straffen die mensen in slavernij kregen voor hun misdrijven, verschilden per eigenaar en per misdrijf. Dit kwam doordat de eigenaar vrij stond om zelf te bepalen wat volgens hem of haar een gepaste straf was, zolang het maar binnen de 'huiselijke jurisdictie' viel. De persoon die werd gestraft was daarmee overgeleverd aan de willekeur van zijn of haar eigenaar.

TAMARINDESLAGEN

Het is zeer waarschijnlijk dat tamarindeslagen werden als een zwaardere straf werden beschouwd dan zweepslagen.⁸⁶ In de strafregisters werd de straf namelijk minder vaak opgelegd en was de straf vaak hoger dan bij zweepslagen. Voor 1828 mochten eigenaren deze straf nog zelf uitvoeren. Na 1828 mochten tamarindeslagen alleen nog maar worden uitgevoerd op het Piket omdat mensen overleden aan een onjuiste toepassing van de slagen.⁸⁷

GRAFIEK 6 GEMIDDELD AANTAL TAMARINDESLAGEN PER MISDRIJF, CIJFERS GENEREERD UIT BIJLAGE 9.

⁸⁶ Hoëvell, *Slaven en Vrijen*, p. 97.

⁸⁷ Hoëvell, *Slaven en Vrijen*, p. 96.

Hoewel er verhalen zijn waarin het lijkt dat mensen in slavernij om de om de haverklap naar het Piket werden gebracht om bestraft te worden met de tamarinderoede, blijkt dit niet uit database.⁸⁸ In totaal kregen eenentwintig mensen in slavernij uit 537 zaken tamarindeslagen. Misdrijven zoals 'desertie' (zeven keer) en 'complexe misdrijven' (tien keer) werden het vaakst met de tamarinderoede bestraft.⁸⁹ Het gemiddelde aantal slagen met de tamarinde lag met drieëntachtig voor mannen en tachtig voor vrouwen, wel ver boven het gemiddeld aantal slagen met de zweep. Mannen kregen procentueel gezien ook vaker tamarindeslagen opgelegd dan vrouwen.⁹⁰

De tamarinderoede kan eerder worden beschouwd als een waarschuwing voor de mensen in slavernij in Suriname. Dit blijkt mijns inziens uit vier aspecten: ten eerste werd de straf slechts aan een klein deel opgelegd (4%). Dit waren voornamelijk personen in slavernij die 'complexe misdrijven', 'overige misdrijven' 'desertie' hadden gepleegd. Ten tweede was het de bedoeling dat de straf op het Piket werd uitgevoerd, onder controle van de overheid. Dit nam niet weg dat tamarindeslagen waarschijnlijk wel op plantages werden uitgedeeld, maar in principe werd een bestraffing in het openbaar uitgevoerd. Ten derde ligt het gemiddeld aantal tamarindeslagen een stuk hoger dan bij zweepslagen. Een persoon in slavernij kon bij tamarindeslagen dus een hoger aantal slagen verwachten dan bij zweepslagen. Ten vierde was de tamarinderoede het maximale wat onder de 'huiselijke jurisdictie' viel, en mocht een eigenaar zelf bepalen wanneer en hoeveel tamarindeslagen er werden opgelegd. Een persoon in slavernij was hierin dus overgelaten aan de willekeur van zijn of haar eigenaar, zonder dat er beleid was op strafmaten.

BESTRAFFING DOOR PLANTAGES EN PARTICULIERE EIGENAREN

Veel plantages lagen dieper in het binnenland en waren enkel per boot bereikbaar. Ze konden niet elke week langs het Piket, maar moesten dit in een groter bezoek naar Paramaribo passen. Het was dan logisch dat enkel de zwaardere gevallen werden meegenomen voor zwaardere straffen. De administrateur, die vaak in Paramaribo woonde, zorgde dan voor de zwaardere bestraffing op het Piket.

Er is al eerder beschreven dat plantage-eigenaren hun tot slaaf gemaakte personen vaker naar het Piket brachten voor 'desertie' en 'complexe misdrijven'. Plantages legden gemiddeld vijfenveertig zweepslagen of drieëntachtig tamarindeslagen op. Mannen werden met gemiddeld eenenvijftig

⁸⁸ Hoëvell, *Slaven en Vrijen*, p. 100.

⁸⁹ Bijlage 6.

⁹⁰ Bijlage 9.

zweepslagen bestraft en vrouwen met gemiddeld zesendertig. Het gemiddeld aantal tamarindeslagen lag minder ver uit elkaar, met gemiddeld tachtig slagen voor vrouwen in slavernij en drieëntachtig voor mannen in slavernij. Het gemiddeld aantal zweepslagen en tamarindeslagen lag bij plantages dus een stuk hoger dan bij particuliere eigenaren.⁹¹ Hierop kan gesteld worden dat plantages vaker gebruik maakten van bestraffing als waarschuwing.

Om de waarschuwingsstraf te illustreren wordt de zaak van 'Mentor' gebuikt. Het maximale aantal zweepslagen dat iemand kon krijgen was honderd. In de database is er één zaak hiervan bekend, namelijk bij de dertigjarige 'Mentor' van 'Houtgrond Rama' voor 'desertie'. De andere drie mannen met wie hij samen werd binnengebracht kregen lagere straffen, namelijk achtentachtig, zeventig en zestig slagen.⁹² Mentor kreeg waarschijnlijk de hoogste straf omdat hij werd gezien als de initiatiefnemer van de desertie. De hogere bestraffing had zo waarschijnlijk een waarschuwingfunctie naar anderen toe.

Mensen in slavernij werden door particuliere eigenaren minder zwaar bestraft dan door plantages. Vrouwen bestraften hun zowel mannen als vrouwen in slavernij met gemiddeld vijfendertig zweepslagen en legden geen enkele keer tamarindeslagen op. Particuliere vrouwelijke eigenaren bestraften zowel hun tot slaaf gemaakte mannen als hun tot slaaf gemaakte vrouwen minder zwaar dan mannelijke eigenaren.

Mannelijke eigenaren gaven iets zwaardere straffen: gemiddeld negenendertig zweepslagen voor mannen en zesendertig zweepslagen voor vrouwen. Dit wijkt minimaal af van de gemiddelde straffen die vrouwen gaven. Particuliere eigenaren lagen dus relatief dicht bij elkaar, wat betreft strafmaat. Slechts eenmaal kreeg een tot slaaf gemaakte man negentig tamarindeslagen voor 'desertie en onwelwilligheid' van zijn mannelijke eigenaar.⁹³

Gemiddeld gaven zowel mannen als vrouwen minder zware straffen dan plantages.⁹⁴ Ook gaven zij op een geval na zweepslagen. Zweepslagen lijken hierdoor een minder grote waarschuwingfunctie te hebben voor particuliere eigenaren. Wellicht was die waarschuwingfunctie minder noodzakelijk, omdat het Piket van Justitie in Paramaribo lag. Zij hoefde dus niet zo ver te reizen om hun tot slaaf gemaakte te laten bestraffen, zoals plantages dat wel moesten.

⁹¹ Bijlage 7.

⁹² Gouv.-Gen. West- Indische Bezittingen, NA, inv. nr 1.05.08.01_306, scan 0470/0471

⁹³ Gouv.-Gen. West- Indische Bezittingen, NA, inv. nr 1.05.08.01_294, scan 0818, 0819.

⁹⁴ Bijlage 7.

Deze paragraaf staat los van misdrijven en bestraffing, maar is evenmin opvallend. Plantages werden in afwezigheid van de eigenaar beheerd door administrateurs. In de database komen namen van administrateurs meerdere keren voor bij verschillende plantages. Het was dan ook gebruikelijk voor administrateurs om meerdere plantages te beheren voor eigenaren, die vaak zelf in Europa woonden. De administrateurs verbleven in Paramaribo, waar ze politieke invloed konden uitoefenen. Meerdere van hen hadden een zetel in de Koloniale Raad, een Heemraad of andere commissies. De dagelijkse leiding van de plantages lieten ze over aan directeurs en blank officiers.⁹⁵

Namen die bij verschillende plantages voorkwamen, waren onder andere 'J. Zaal', 'F. Frouin' en 'J. De Jager ez.'.⁹⁶ Alle drie zaten ook in de Koloniale Raad.⁹⁷ Wat betreft koloniaal bestuur hadden zij dus wel degelijk invloed. Tegelijkertijd hadden ze economisch belang bij een winstgevende plantage. Wellicht waren dit de personen die zo fel tegen Elias' lotsverbeteringspolitiek reageerden. Siwpersad bevestigde al dat daardoor spanningen in de Koloniale Raad waren ontstaan.⁹⁸

⁹⁵ Buddingh, *Geschiedenis van Suriname*, 62.

⁹⁶ Bijlage 8.

⁹⁷ DBNL, Departement Paramaribo der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen, Surinaamsche Almanak voor het jaar 1845, 'Koloniale Raad', 4.

⁹⁸ Siwpersad, *De Nederlandse Regering*, 114.

CONCLUSIE VAN DIT HOOFDSTUK

Met de bovenstaande analyse is een beeld geschetst van de zwaardere bestraffingen op het Piket van Justitie, waarin het volgende is gebleken. Ten eerste dat leeftijd niet altijd relevant werd gevonden, behalve als er een hogere straf te behalen viel. Op het Piket leek men hiervoor een oogje toe te knijpen. Verder is er aan de hand van bronmateriaal uit de slavenregisters een deel van de levensloop geschetst van twee bestrafte vrouwen in slavernij.

Ten tweede is er aandacht besteed aan misdrijven die begaan zijn door personen in slavernij. Er was een opvallend verschil zichtbaar tussen mannen en vrouwen in slavernij, en tussen plantages en particuliere eigenaren. Mannen in slavernij werden vaker beschuldigd van 'desertie' en 'complexe misdrijven' en vrouwen eerder van 'brutaliteit'. Plantages brachten meer mannen binnen voor desertie en particuliere eigenaren meer tot slaaf gemaakte personen voor 'brutaliteit'.

Vrouwen in slavernij werden minder zwaar bestraft als mannen in slavernij in Suriname. Dit betekent echter niet dat zij in mindere mate werden onderworpen aan het systeem waarin zij leefden. Maar, wat Bush eerder stelde over gelijke bestraffing voor mannen en vrouwen in slavernij blijkt niet uit de database, vrouwen werden in alle gevallen in de database gemiddeld lager gestraft dan mannen.⁹⁹

Vrouwen in de strafregisters kunnen daarnaast niet worden beschouwd als passief, de strafregisters bevestigen dit nogmaals. Procentueel gezien pleegden vrouwen het vaakst 'brutaliteit', wat kan worden gezien als agency tegen hun eigenaren. Het voorkomen van het misdrijf 'brutaliteit' in de bron is mijns inziens bewijs dat personen in slavernij van elke leeftijd en achtergrond verzet pleegden tegen hun eigenaren. De strafregisters laten daarom hun agency zien die zij in hun marginale positie toch hadden.

Als derde punt is aangetoond dat plantages hun mannen in slavernij een stuk zwaarder bestraften met zowel zweepslagen als tamarindeslagen. De tamarinderoede had een waarschuwingfunctie en werd veelvuldig door plantages gebruikt. Vrouwelijke eigenaren bestraften hun tot slaaf gemaakte personen gemiddeld het laagst en tot slaaf gemaakte vrouwen werden bij alle drie de groepen ongeveer even zwaar bestraft. De aangenomen zwaardere bestraffingen gaan hiet dus niet op.¹⁰⁰

Particuliere eigenaren leken minder gebruik te maken van straffen als waarschuwingfunctie. Ze bestraften gemiddeld lager en relatief gezien vaker dan plantages. Dat plantages eerder hoger strafte

⁹⁹ Bush, *Slave Women*, 6.

¹⁰⁰ Bush, *Slave Women*, 51-61.

om een waarschuwing naar andere personen in slavernij is te verklaren door de afstand en de moeite die het kostte om naar het Piket te gaan, om hun tot slaafgemaakte personen te laten bestraffen.

Dat de 'huishoudelijke jurisdictie' bij administrateurs van plantages hoog in het vaandel stond, is dan ook niet geheel onbegrijpelijk. Op die manier konden zij hun mensen in slavernij zoveel mogelijk zelf te bestraffen. Zowel op het Piket, als op de plantages zelf. Daar werden ongetwijfeld zware straffen werden uitgedeeld, buiten het zicht van de koloniale overheid om. Als waarschuwingsstraffen bijdroegen aan een goed lopende plantage en het winstoogmerk, paste dit ook binnen de economische belangen van de administrateurs.

De analyse van het 'Wekelijksch Rapport der Afgestrafte Slaven op het Piket van Justitie' geeft blijk van een verhouding tussen tot slaaf gemaakte mensen en hun eigenaren. Hierbij voerde de geweldsmonopolie van de eigenaar over de slaafgemaakte de boventoon. Boven deze verhouding stond de overheid die voor een deel uit eigenaren bestond en zichzelf de hand boven het hoofd hield. Zij konden met gemak naar voor hun eigen belangen opkomen en die beschermen. Mijns inziens zijn de strafregisters daarom geen weergave van objectieve en eerlijke rechtsspraak, maar een weergave van bestraffingen, gebaseerd op de willekeur en belangen van de eigenaren.

CONCLUSIE

In dit onderzoek zijn verschillende componenten van 'Het Wekelijksch Rapport' behandeld om antwoord te geven op de vraag: Hoe past het 'Wekelijksch Rapport der Afgestrafte Slaven op het Piket der Justitie' in de Surinaamse slavenmaatschappij van 1843 tot 1845? Er zijn twee belangrijke punten naar voren gekomen bij het beantwoorden van deze vraag. Ten eerste is dat de manier waarop de bron in de context is te plaatsen. Ten tweede is dat de verklaring van de inhoud van de bron zelf.

De context is in het derde en vierde hoofdstuk van dit werkstuk geschetst. Suriname bleek er een complexe sociale hiërarchie te bestaan waar vooral vrouwen in slavernij hinder aan ondervonden, hoewel zich niet passief voegde in hun positie. Eveneens gold dit voor mannen. De methode van Bastian laat hier het onzichtbare verhaal van protest van mensen in slavernij zien. Protest van beide seksen was aan de orde van de dag. De strafregisters zijn hier getuigen van en laten zien dat mensen in slavernij verzet pleegden door middel van bijvoorbeeld 'brutaliteit', 'diefstal' en 'desertie'.

De politieke situatie in Suriname tussen 1843 en 1845 bleek gespannen. Gouverneur-generaal Elias deed een verwoede poging tot zogenaamde lotsverbeteringspolitiek en ondervond flinke weerstand van zijn procureur-generaal en de Koloniale Raad. Deze laatste bleek ook een groot aantal plantages onder hun hoede te hebben en hechtte veel waarde aan de 'huishoudelijke jurisdictie', die de lotsverbetering in de weg zat. Het wantrouwen in de rest van het koloniale bestuur heeft Elias er waarschijnlijk toe doen bewegen de strafregisters op te laten sturen. Zo kon hij zowel zijn bestuur als gouverneur-generaal controleren of zij hun boekje niet te buiten gingen.

De analyse van de context van het 'Wekelijksch Rapport' en de vindplaats passen zo in de methode van Stoler en valt beter te begrijpen. De bron staat niet op zichzelf, maar gaat op in een groter politiek geheel van de lotsverbeteringspolitiek. Door de zichtbare wisselwerking van weerstand en pogingen tot verbetering van de politieke tweestrijd, past de bron ook in Siwpersads' geleidelijke proces van verbetering naar de emancipatie toe.

De analyse van de misdrijven en de bestraffing van de bron past in de kaders het gebruik van fysiek en psychisch geweld als machtsmiddel. Doordat de focus lag op misdrijf en bestraffing lijkt in eerste instantie fysiek geweld het voornaamste doel van de strafregisters. Maar, vooral voor plantages, leek de waarschuwingfunctie een rol te spelen. Dit kwam doordat zij moesten reizen om naar het Piket te gaan. Straffen zullen daarom eerder op de plantage zelf zijn uitgevoerd. Men ging waarschijnlijk alleen in hele zware gevallen naar het Piket, wat ook blijkt in de database.

De daadwerkelijke zweepslagen passen dus in het kader van fysiek geweld, wat voornamelijk correspondeert met de manier van straffen van particuliere eigenaren. Hun bestraffingen waren relatief laag en kwamen relatief vaker voor. De waarschuwingfunctie van zwaardere straffen werd vaker gehanteerd door plantages, wat meer aansluiting vindt bij het kader van psychisch geweld. Deze kaders lopen door elkaar. Een fysieke straf werd immers altijd uitgedeeld. Echter zal de angst om een misdrijf te begaan, vele malen groter zijn geweest met de dreiging naar het Piket te worden gebracht voor een hoog aantal zweepslagen, of zelfs de tamarinderoede.

Het 'Wekelijksch Rapport' past hiermee dus op twee manieren in de slavenmaatschappij van Suriname tussen 1843 en 1845. Ten eerste passen de strafregisters in de sociale hiërarchie van eigenaren en personen. Het vormt een bron over het gebruik van de geweldmonopolie over personen in slavernij tussen 1843 en 1845. Tegelijkertijd is de context een bewijsstuk van de politieke situatie en geeft het duiding aan politieke spanningen die in het koloniale bestuur speelde.

Hierboven is slechts een klein deel van de mogelijkheden van de strafregisters als bron belicht. Vervolgonderzoek kan worden uitgevoerd door het uitbreiden van de database met meer bronnen uit het NAS. Daarnaast zou het waardevol zijn om te kijken naar de gevangenisregisters, die ook bij in 'ingekomen stukken' zijn te vinden. Verder is het van waarde om totale cijfers van bestrafte tot slaafgemaakte personen te bemachtigen en die te vergelijken met deze bron.

BIBLIOGRAFIE

Geraadpleegde literatuur

- ❖ Bastian, 'Reading Colonial Records through an Archival Lens: the Provenance of Place, Space and Creation' *Archival Science*, 6:4 (2006) 267-284.
- ❖ Beckles, H., McD., 'Taking Liberties: enslaves women and anti-slavery in the Caribbean' in: Midgley, C., *Gender and Imperialism* (New York 1998) 137-157.
- ❖ Benton, L., *Law and Colonial Cultures, legal regimes in World History 1400-1900*, (Cambridge 2002).
- ❖ Buddingh, *De Geschiedenis van Suriname* (Amsterdam 2017).
- ❖ Bush, B., *Slave Women in Caribbean Society 1650-1838*, (London 1990).
- ❖ Emmer, P.C., 'Suiker, Goud en Slaven; de Republiek in West-Afrika en West-Indië 1674-1800', in: *Overzee. Nederlandse koloniale geschiedenis 1590-1975*, (Haarlem 1982), 145-165.
- ❖ Gomes, P.D., *Over 'natuurgenoten' en 'onwillige honden' beeldvorming als instrument voor uitbuiting en onderdrukking in Suriname 1842-1862*, (Amsterdam 2003).
- ❖ Richards, T., *The Imperial Archive; Knowledge and the Fantasy of Empire* (London 1993).
- ❖ Sens, A., 'Mensap, heiden, slaaf' *Nederlandse visies op de wereld rond 1800*, (Nijmegen 2001).
- ❖ Siwpersad, J.P., *De Nederlandse Regering en de Afschaffing van de Surinaamse Slavernij (1833-1863)*, (Groningen 1979).
- ❖ Stipriaan, van, A., *Surinaams Contrast, rooibouw en overleven in een Caraïbische Plantagekolonie, 1750-1863* (Amsterdam 1993).
- ❖ Stoler, L. A., *Along the Archival Grain: Epistemic Anxieties and Colonial Common Sense* (Princeton 2009).
- ❖ Zemon Davis, N., 'Judges, Masters, Diviners: Slaves' Experience of Criminal Justice in Colonial Suriname', *Law and History Review*, 29:4 (2011) 925-984.

Overige bronnen

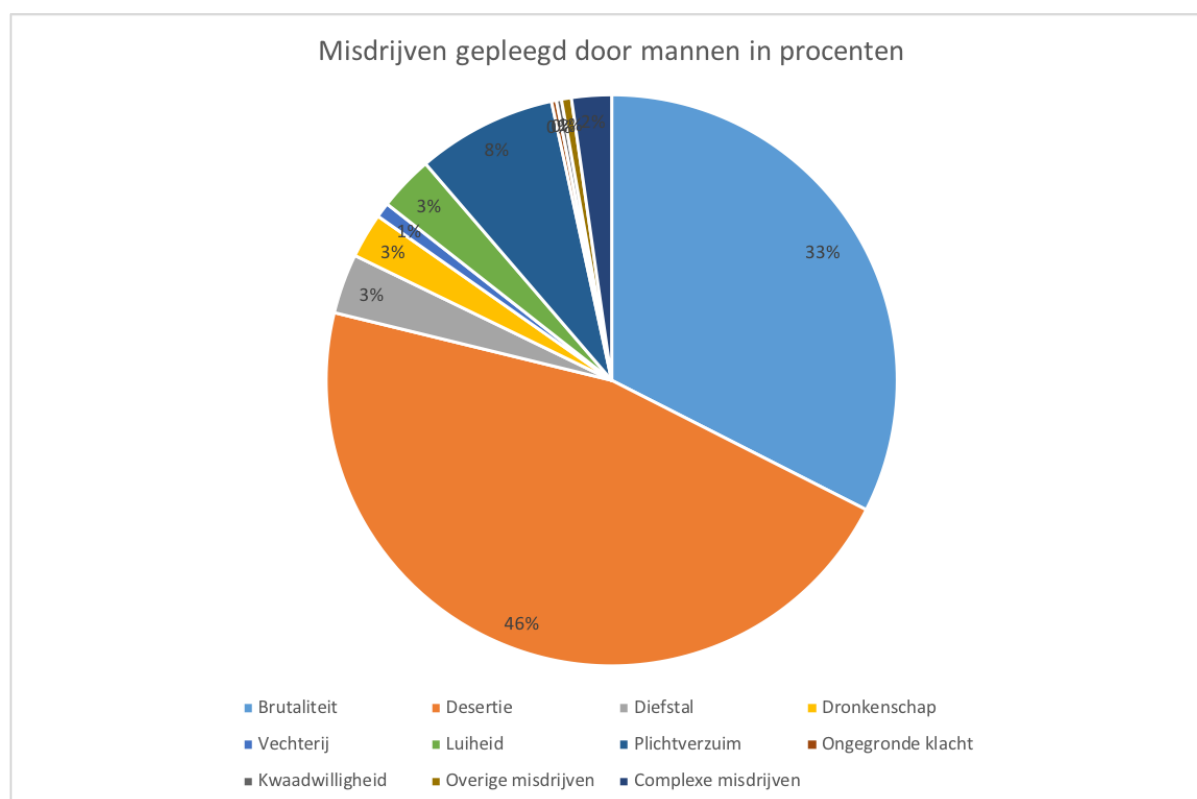
- ❖ Art. 233 en 234, Boek 1 BW.
- ❖ Digitale Bibliotheek van de Nederlandse Letteren (DBNL), Hoëvell, W.R., van, Slaven en vrijen onder de Nederlandsche wet, (1854).
- ❖ De Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL), Departement Paramaribo der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen, *Surinaamsche Almanak voor het jaar 1843*.
- ❖ De Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL), Departement Paramaribo der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen, *Surinaamsche Almanak voor het jaar 1845*.
- ❖ Harvard Law Library (HLL), *Gouvernementsbladen van de Kolonie Suriname 1816-1855*.
- ❖ Nationaal Archief, Gouverneur-generaal van de West- Indische Bezittingen, inv. nr. 1.05.08.01_279,282,285,288, 291, 294, 297, 300, 303, 306, 309, 312.
- ❖ Nationaal Archief Suriname, Slavenregisters, inv. nr. 1-43.06,13,24,23,31,30,34.
- ❖ Nationaal Archief, Suriname en Nederlandse Antillen: Vrijverklaarde Slaven (Emancipatie 1863), 'Hanibal', 'Hide', 'Doriman'.

BIJLAGEN

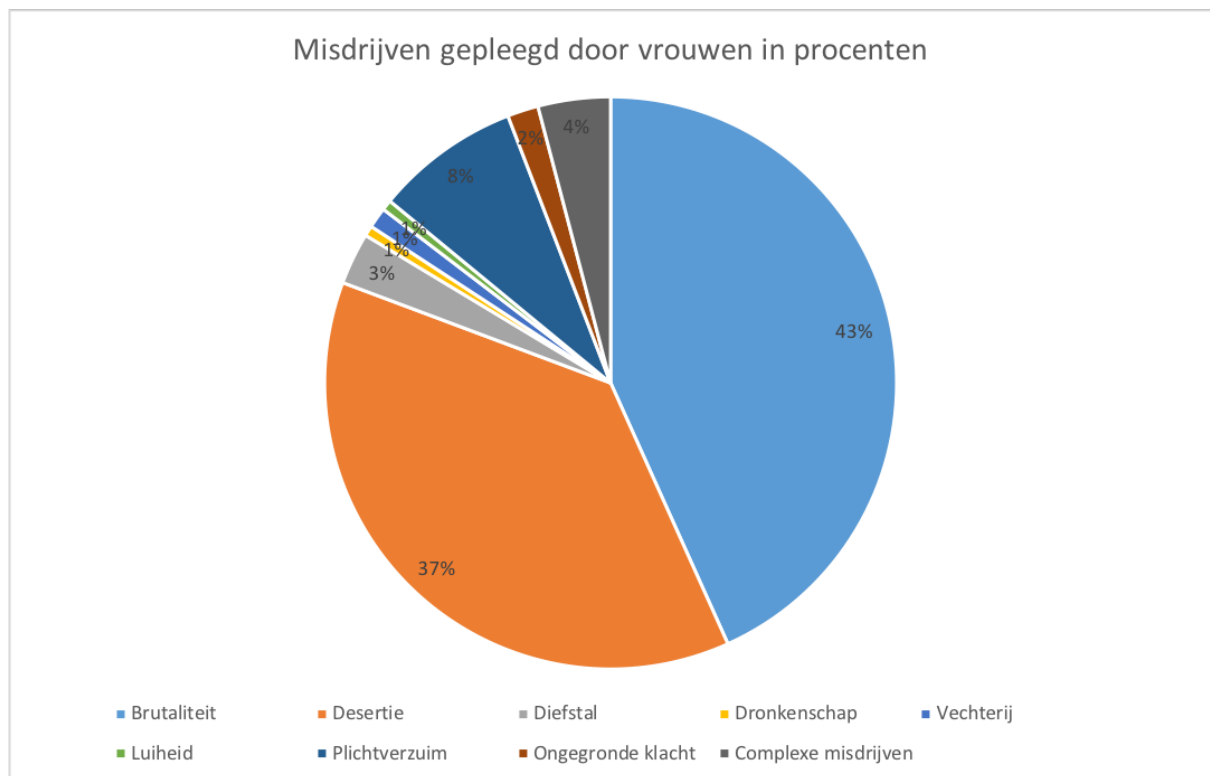
Bijlage 1: Mensen in slavernij naar geslacht

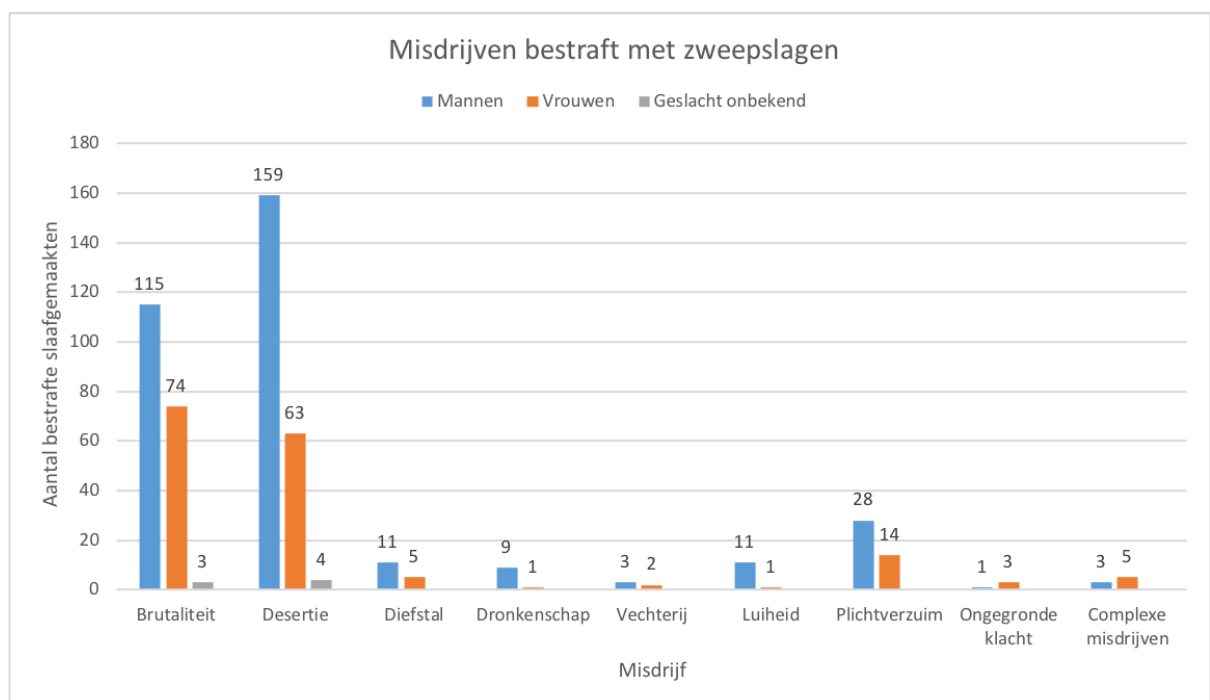
Bijlage 2: Misdrijven, gepleegd door mannen in procenten

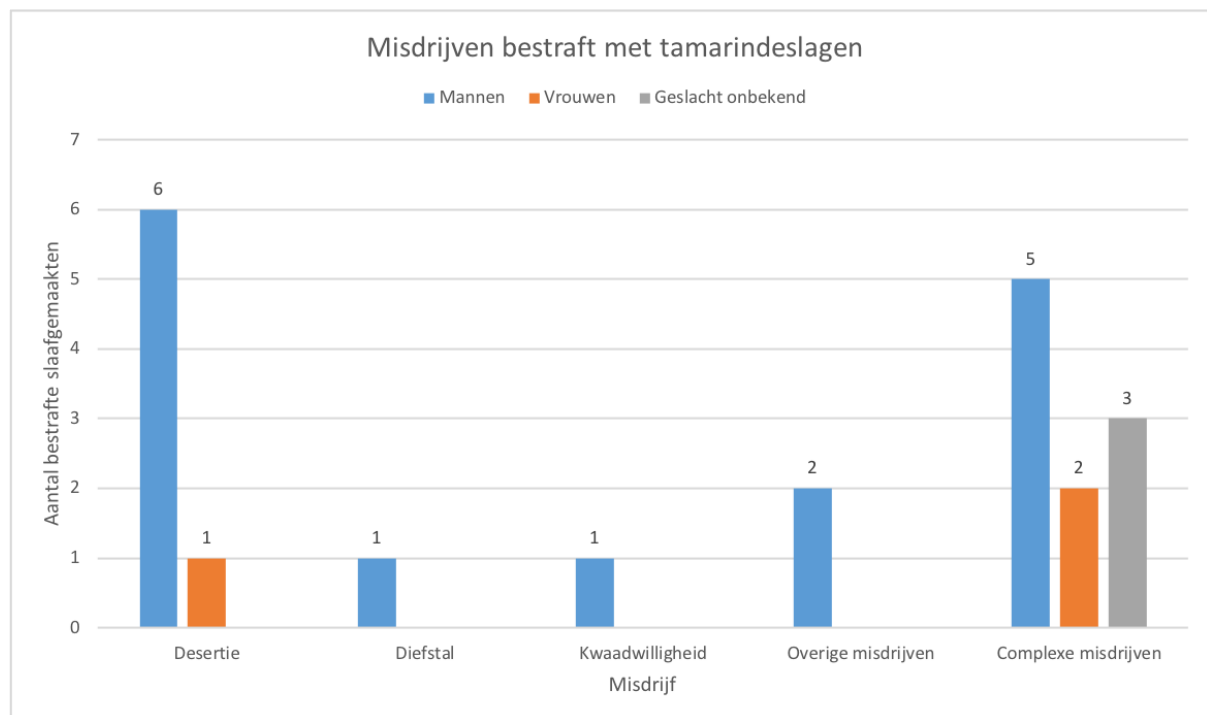
Bijlage 3: Misdrijven gepleegd door vrouwen in procenten

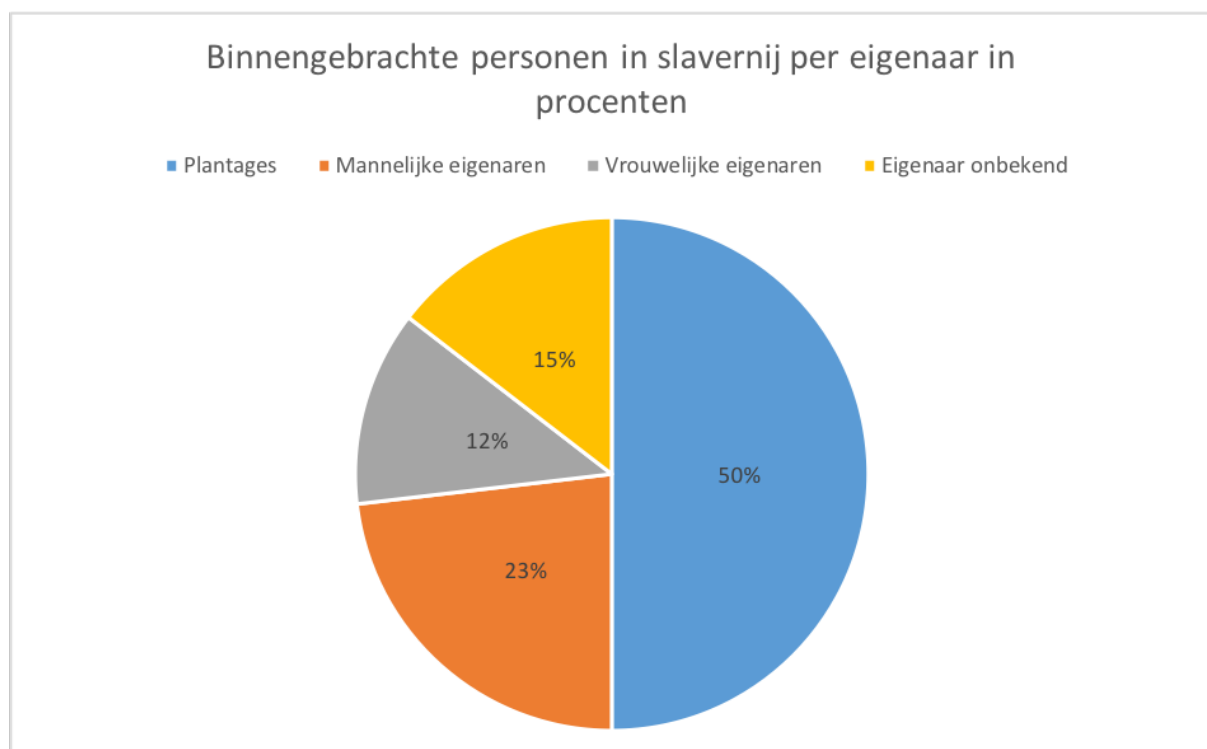
Bijlage 4: Misdrijven bestraft met zweepslagen

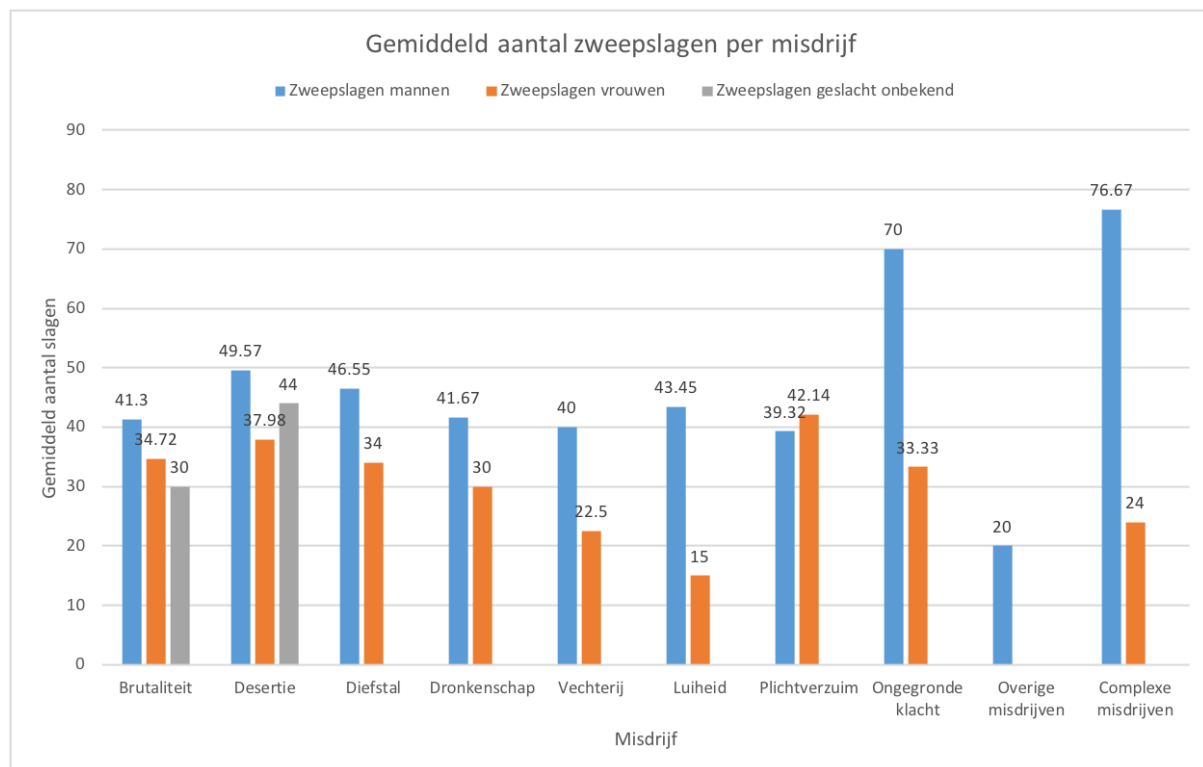
Bijlage 5: Misdrijven bestraft met tamarindeslagen

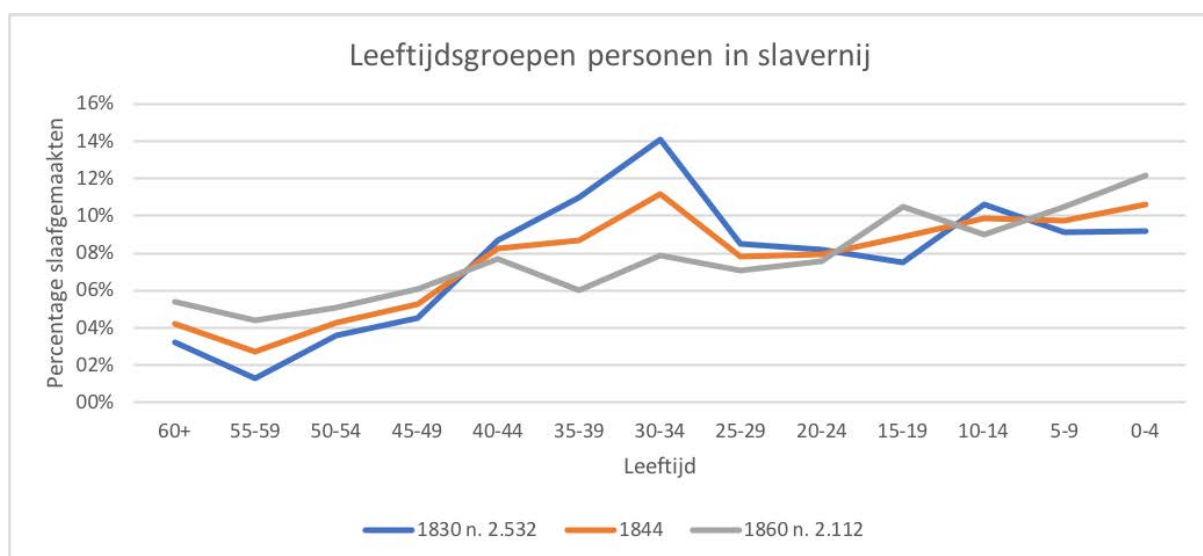
Bijlage 6: Eigenaren en diens vertegenwoordigers

Bijlage 7: Gemiddeld aantal zweepslagen per straf

Bijlage 8: Lineaire berekening van leeftijdsgroepen van 1830, 1844 en 1860

BRON: VAN STIPRIAAN, *SURINAAMS CONTRAST*, 351.

Bijlage 9: Database van het ‘Wekelijksch Rapport der Afgestrafte slaven op het Piket der Justitie’

⁶² Leeftijden van de jongste personen in slavernij zijn te vinden onder de volgende inventarisnummers: 1.05.08.01_282_0211; 1.05.08.01_282_1463; 1.05.08.01_282_1463; 1.05.08.01_285_0399; 1.05.08.01_291_0211; 1.05.08.01_291_1372/1373; 1.05.08.01_291_1374/1375; 1.05.08.01_297_0373; 1.05.08.01_306_0470/471
De oudste persoon is te vinden onder inventarisnummer: 1.05.08.01_291_0982/991.

⁹⁶ **J. Zaal:** 1.05.08.01_279_0622/623; 1.05.08.01_282_0467; 1.05.08.01_285_0699; 1.05.08.01_285_1125; 1.05.08.01_291_0211; 1.05.08.01_291_0211; 1.05.08.01_294_0097; 1.05.08.01_297_0088/89; 1.05.08.01_297_0088/89; 1.05.08.01_297_0088/89; 1.05.08.01_303_0705; 1.05.08.01_303_0705; 1.05.08.01_309_0780/781; 1.05.08.01_309_0780/781; 1.05.08.01_312_0608/613; 1.05.08.01_312_0608/613; 1.05.08.01_312_0608/613; 1.05.08.01_312_0608/613 ;1.05.08.01_312_0999

F. Frouin: 1.05.08.01_279_0259; 1.05.08.01_282_1135; 1.05.08.01_288_0933; 1.05.08.01_291_0211; 1.05.08.01_291_0211; 1.05.08.01_291_0518/527; 1.05.08.01_291_1374/1375; 1.05.08.01_294_0818/819; 1.05.08.01_297_0718/719; 1.05.08.01_297_0718/719; 1.05.08.01_300_0432/441; 1.05.08.01_300_1688/1693; 1.05.08.01_300_1688/1693; 1.05.08.01_300_1688/1693; 1.05.08.01_303_1751; 1.05.08.01_306_0470/471; 1.05.08.01_306_0470/471; 1.05.08.01_306_0470/471; 1.05.08.01_309_0780/781; 1.05.08.01_312_0999; 1.05.08.01_312_0999

J. De Jager ez.: 1.05.08.01_288_0190/191; 1.05.08.01_288_0933; 1.05.08.01_288_0933; 1.05.08.01_288_0933; 1.05.08.01_288_0933; 1.05.08.01_288_1295; 1.05.08.01_291_0518/527; 1.05.08.01_291_0518/527; 1.05.08.01_291_0518/527; 1.05.08.01_291_0518/527; 1.05.08.01_291_0982/991; 1.05.08.01_294_0502; 1.05.08.01_294_0818/819; 1.05.08.01_294_0818/819; 1.05.08.01_294_0818/819; 1.05.08.01_297_0718/719; 1.05.08.01_297_0718/719; 1.05.08.01_303_0705; 1.05.08.01_303_0705; 1.05.08.01_306_0087; 1.05.08.01_306_0087; 1.05.08.01_306_0087; 1.05.08.01_306_0470/471; 1.05.08.01_306_1012/1013; 1.05.08.01_306_1468/1469; 1.05.08.01_309_0067; 1.05.08.01_309_0780/781; 1.05.08.01_309_0780/781; 1.05.08.01_309_0780/781; 1.05.08.01_309_0780/781; 1.05.08.01_312_0608/613; 1.05.08.01_312_0999; 1.05.08.01_312_1195

